

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

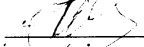
КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему:

«Інвестиційний розвиток і проекти в територіальній громаді»

до захисту

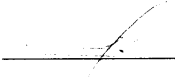
Студента 2 курсу магістратури заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
Регана Павла Леонідовича

Науковий керівник
к.е.н., Юзефович Владислава Володимирівна
Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає заповнень із праць інших авторів без відповідних посилань

Студент
(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри регіональної політики від « 7 »_грудня_2023р., протокол № 18.

Завідувач кафедри регіональної політики
доктор наук з державного управління, професор

(підпис)

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Regan P.L. Інвестиційний розвиток і проекти в територіальній громаді. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Проаналізовано засади інвестиційного розвитку територіальної громади. Визначено сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальної громади. Джерела інвестиційного забезпечення розвитку територіальної громади. Охарактеризовано аналіз механізму інвестиційного потенціалу територіальної громади. Проаналізовано нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади. Визначено економічний механізму інвестиційного потенціалу територіальної громади. Досліджено управління потенціалом сталого розвитку території в умовах децентралізації влади. Проаналізовано детермінанти розвитку та вплив на фінансову стійкість територіальних громад. Охарактеризовано економічний опір зміцненню незалежності України: територіальні громади в умовах воєнного стану.

Ключові слова: публічне управління, розвиток територіальної громади, територіальна громада, інвестиційний потенціал, проекти, інвестиції.

ANNOTATION

Regan P.L. Investment development and projects in the territorial community. – Qualifying master's thesis on the rights of the manuscript.

Qualifying master's thesis for the degree of higher education of the second (master's) level of knowledge 28 "Public administration and administration", specialty 281 "Public administration and administration". - Educational and Scientific Institute

of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2023.

The principles of investment development of the territorial community have been analyzed. The essence of the processes of investment attraction in the activity of the territorial community has been determined. Sources of investment support for the development of the territorial community. The analysis of the mechanism of the investment potential of the territorial community is characterized. The growth of the investment potential of the territorial community is analyzed. The economic mechanism of the investment potential of the territorial community is defined. The management of the potential of sustainable development of the territory under the conditions of decentralization of power was studied. The determinants of development and the impact on the financial stability of territorial communities are analyzed. Economic resistance to the strengthening of Ukraine's independence is characterized: territorial communities under martial law.

Key words: public administration, territorial community development, territorial community, investment potential, projects, investments.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	9
1.1 Сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад	9
1.2. Джерела інвестиційного забезпечення розвитку територіальної громади.....	14
1.3. Структура інвестиційного потенціалу територіальної громади механізми його нарощення.....	20
Висновки до першого розділу.....	28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	30
2.1. Забезпечення нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади	30
2.2. Нарощення інвестиційного потенціалу Бучанської територіальної громади.....	34
2.3. Оцінка економічного механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади	48
Висновки до другого розділу	52
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	55
3.1. Детермінанти розвитку та вплив на фінансову стійкість територіальних громад.....	55
3.2. Економічний опір зміцненню незалежності України: територіальні громади в умовах воєнного стану.....	66
Висновки до третього розділу	73
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми. Жорстка залежність розвитку регіонів України від економічного зростання базової одиниці, зокрема в сучасних умовах державного управління на засадах децентралізації, є проблемою національного масштабу щодо додаткового розвитку, яку неможливо подолати без стабільного ресурсного забезпечення території. Спочатку йдеться про створення економічного забезпечення територіальних громад.

Сьогодні Україна стоїть перед випробуваннями, які неможливо описати звичайними словами. Наша земля, наші міста та наші люди воюють з російською навалюю за свободу, за наше право жити, за право жити в вільній, демократичній країні. Наразі ми робимо перші кроки з відбудови нашої Батьківщини. Завдання настільки масштабне, що його можна порівняти лише з планом Маршала після Другої світової війни. Сьогодні модернізація України зумовила важливість економічної підтримки територіальних громад та створення умов, сприятливих для їх подальшого економічного розвитку. Збільшення територіальних громад потребує змін та удосконалення методів і підходів до управління, застосування яких призведе до покращення функціонування громад як складової регіонального розвитку. Постачання економічних ресурсів має вирішальне значення для цих процесів, які мають значний вплив на громаду, включаючи покращення якості життя населення, доступність громадських послуг та зростання економіки.

Проблема недоінвестування української економіки поглиблюється нерівномірністю розміщення інвестиційних ресурсів. Першочерговою причиною такої ситуації є нерозвиненість інвестиційного потенціалу територіальної громади, його нецільове використання та відсутність успішної стратегії розширення. Як наслідок, контекст адміністративно-територіальної реформи в Україні має першочергове значення для розгляду того, як удосконалити механізми створення потенційних інвестицій та як їх реалізувати на місцевому рівні.

Ця інвестиційна політика має сприяти гармонії між інтересами інвесторів та територіальними інтересами кожної громади щодо ефективного використання ресурсів, впровадження нових технологій та забезпечення сталого економічного розвитку території. Щоб вирішити зазначені проблеми, ми маємо розглянути кілька проблем, пов'язаних із підходами до визначення, оцінки та розробки маршрутів інвестиційного потенціалу на територіях громад. Крім того, процес посилення інвестиційної діяльності в об'єднаних територіальних громадах залишається недостатньо дослідженим і не до кінця вивченим, враховується той факт, що адміністративно-територіальний устрій України ще не сформований.

Актуальність дослідження полягає в тому, інвестиційний клімат України залишає бажати кращого. Безумовно, що залучення інвестицій в ТГ сприятиме розвитку економіки та інфраструктури, а також створенню нових робочих місць.

Метою реформування місцевого самоврядування є досягнення територіальними громадами високої фінансової спроможності у вирішенні питань місцевого значення. Основною метою реформи була зміна способу здійснення державного управління шляхом передачі повноважень місцевим організаціям та органам самоврядування з метою перетворення самоврядування на реальний засіб розвитку громади. Територіальна громада є кінцевим споживачем багатьох адміністративних послуг та більшості суспільних благ, які надає держава, тому необхідно підвищувати рівень соціально-економічного добробуту громад.

Наразі важко говорити про успішність поставлених цілей реформи через розрізненість її реалізації та різноманітність фінансових можливостей територіальних громад. Проте будь-яке вирішення цієї проблеми має знайти джерела та ефективні методи фінансування потреб території у розвитку, використання інвестиційного потенціалу.

Мета і завдання дослідження є розкриття специфіки та проаналізувати поточний стан інвестиційного забезпечення територіальних громад України, сформулювати механізм залучення інвестицій в діяльність територіальних громад. Відповідно до поставленої мети, у ході дослідження необхідно виконати

наступні завдання:

- висвітлити сутність інвестиційного процесу територіальної громади;
- охарактеризувати структуру інвестиційного потенціалу територіальної громади механізми його нарощення;
- проаналізувати забезпечення нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади;
- розкрити особливості індикаторів нарощення інвестиційного потенціалу Бучанської територіальної громади;
- оцінити економічний механізм нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади;
- охарактеризувати використання інструментів нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади.

Об'єкт дослідження – процес інвестиційного потенціалу територіальної громади.

Предмет дослідження – механізм нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань використовувались такі методи дослідження: метод системного аналізу – для дослідження інвестиційного потенціалу як системи, яка складається із взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів; метод структурного аналізу – для вивчення організаційної структури та її структурних підрозділів; метод функціонального аналізу – для детального вивчення функцій відділу економічного розвитку, інвестицій, комунальної власності та відділу муніципального розвитку, інновацій та енергоефективності; метод класифікації – для узагальнення та систематизації видів територіальної громади ; метод SWOT-аналізу – для дослідження інвестиційного потенціалу територіальної громади.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені в ній теоретичні положення та практичні рекомендації щодо

механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади можуть бути використані в роботі Бучанської територіальної громади та інших органів місцевого самоврядування.

Магістерська робота викладена на 75 аркушах паперу, з них 65 сторінок основного тексту. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, який налічує 75 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1 Сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад

Інвестиції - це витрати капіталу в будь-якій формі в ту чи іншу корпорацію з метою його збільшення або збереження.

На макрорівні інвестиції фінансують розвиток механізму фінансування розвитку економіки країни. Міжнародний досвід показує, що стабільне економічне зростання досягається, коли інвестиції становлять від 15 до 30% валового національного продукту (ВНП), що досягається наявністю відповідного рівня заощаджень [1, с. 57].

Ефективна економічна реформа в Україні починається з ТГ, яка не може бути ефективною без додаткових інвестицій. Закріплення позитивних тенденцій у розвитку ТГ та підвищення рівня життя населення залежить від джерел фінансування розвитку та розширення доступу до цих ресурсів. Здійснення інвестицій в економіку є показником спроможності та процвітання соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Інвестиції можна визначити як види вкладень капіталу з метою отримання прибутку [5]. Інвестиції здатні повертатися та приносити дохід тільки у випадку, якщо проєкт буде проєкт виявляється прибутковим. В іншому випадку залучені інвестиції можуть бути не повернуті.

Інвестиціями виступають всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької, інших видів діяльності, у результаті чого створюється прибуток чи проходить отримання соціального та екологічного ефекту. Інвестиційною діяльністю виступає сукупність практичних дій, які роблять громадяни, юридичні особи, держава щодо реалізації інвестицій [7].

На сучасному етапі, на жаль, наша держава не може в повній мірі здійснювати фінансування територіальних громад. Тому територіальні громади зацікавлені у надодженні іноземних інвестицій, що робить необхідним керівництву громад організувати активний пошук нових способів отримання фінансової допомоги ззовні.

Воскобійник С. І. зазначає, що конкурентну перевагу територіальної громади можна виразити як здатність громади ефективно функціонувати у довгостроковій перспективі. Формування конкурентних переваг громади визначається чинниками, що можуть сприяти залученню та утриманню інвестиційного капіталу у майбутньому (рис. 1.1).

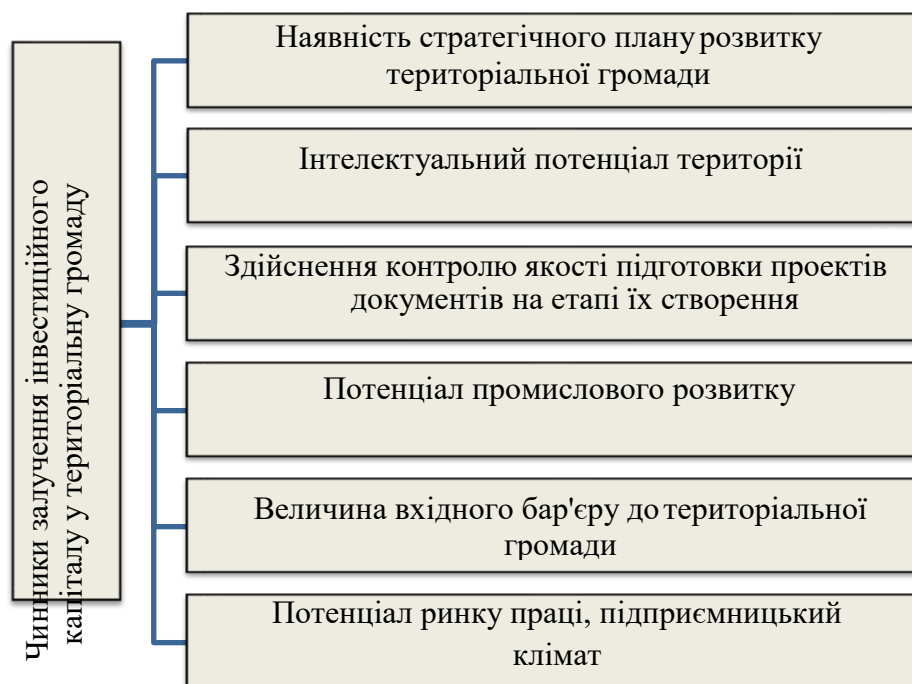

Рисунок 1.1 - Основні чинники залучення інвестиційного капіталу у територіальну громаду [7]

Отже, залучення інвестицій у територіальну громаду може активно відбуватися тоді, коли дана громада має ефективно розроблений стратегічний план свого розвитку, володіє достатніми інтелектуальним, промисловим чи сільськогосподарським потенціалом, володіє значним потенціалом ринку праці, має сприятливий підприємницький клімат, що виявляється у лояльності влади і

населення громади до бізнесу, стабільності територіальної політики, що реалізується у сфері в сфері підприємництва, відзначається пільговим податковим режимом та наданням консалтингової допомоги. На процес залучення інвестицій у розвиток громади значно впливають також такі фактори як складність проходження процедури оформлення документів, що стосуються організації підприємницької діяльності та отримання ліцензій, вартість оренди землі й приміщень у територіальній громаді, рівень місцевого оподаткування, існуючі місцеві норми і стандарти, інші фактори.

Ефективність роботи щодо формування конкурентних переваг громади у визначених напрямках визначає інвестиційну привабливість тої чи іншої територіальної громади. Інвестиційна привабливість виступає як основний критерій, що береться до уваги і вітчизняними, і зарубіжними інвесторами при ухваленні рішень щодо вкладення своїх капіталів, тобто ресурсів в економіку певної громади. Складові системи інвестування на місцевому рівні описані на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 - Система інвестування на місцевому рівні

Залучення інвестицій з місцевих джерел є показником спроможності та процвітання соціально-економічного розвитку конкретної громади на даній території. І навпаки, слід зменшити роль органів місцевого самоврядування у залученні інвестицій:

- Створення привабливого портрета місцевої громади, що приваблює інвесторів.
- Створення сприятливих умов для отримання прибутку та ефективного здійснення інвестицій;
- створення ефективних методів передачі інформації щодо потенційної інвестиційної цінності території;
- Посередництво у створенні директорських посад і альянсів між місцевими бізнесменами та потенційними інвесторами.

Зі сказаного вище випливає, що органи місцевого самоврядування вимагають великого обсягу функціональних можливостей для створення та використання інвестиційного потенціалу. Відповідальність також полягає в тому, щоб точно описати інвестиційний потенціал для інвесторів, і тому просування цього потенціалу має бути центральним у зусиллях органів місцевого самоврядування.

Інвестиційна привабливість є досить умовним інтегральним показником, який включає різні чинники, які впливають на процес формування сприятливого клімату, що дає можливість розгорнути здійснення певного виду економічної діяльності у громаді. У ньому віддзеркалюється оцінка ресурсно-сировинного та виробничого потенціалу території; особливості економіко-географічного положення, наявна інфраструктура; ступінь розвиненості основних інститутів ринкової економіки; наявність соціальної напруженості; рівень забруднення навколишнього середовища, а також показник бюджетної забезпеченості територіальної громади, особливості нормативної бази в регіоні, його податкового режиму тощо.

Інвестиційний потенціал територіальних громад слід розглядати, перш за все, зрозуміти поняття інвестиційного потенціалу, виходячи з первинних

змістовних факторів поняття, але в контексті адміністративно-територіального поділу місцевого (первинного) рівня – територіальні громади.

Важливо звернути увагу на те, що інвестиційний потенціал характеризується певним часовим ефектом, який має економічний або соціальний характер. Однак фактичне відображення результатів використання потенціалу в певний період часу означає, що потенціал не використовується ефективно або знижується в ціні через вибір неефективних і неправильних управлінських рішень. Як наслідок, очікується залежність інвестиційного потенціалу територіальної громади від ефективності управління з боку місцевої влади.

На інвестиційний потенціал територіальної громади впливають різноманітні об'єктивні фактори, такі як її природні ресурси, економічний потенціал, політичний склад та інші особливості.

У підсумку ми маємо намір зрозуміти потенціал інвестування в ресурси та можливості територіальної громади (природні ресурси, соціальне, фінансово-економічне, інституційне управління тощо), які є об'єктом управління з боку влади територіальної громади, ці проблеми мають на меті залучити для вирішення питань місцевого розвитку.

Власне, ми обговорюємо потенційні шляхи підтримки інвестицій у розвиток територіальної громади та можливості трансформувати їх у потік інвестиційних ресурсів.

Нормами статті 16 Закону України «Про інвестиційну діяльність» встановлено, що органи місцевого самоврядування мають повноваження здійснювати регулювання інвестиційної діяльності на своїй території, у тому числі шляхом участі у створенні об'єктів соціального та промислового призначення, а також у використанні природних ресурсів різними суб'єктами інвестиційної діяльності.

1.2. Джерела інвестиційного забезпечення розвитку територіальної громади

Посилення інвестиційної діяльності призвело до розвитку галузей, регіонів, окремих територій, що призвело до розширення продуктивних сил, національного багатства, підвищення ефективності економіки. Це, у свою чергу, позитивно вплинуло на населення, що призвело до загального підвищення якості життя [20].

Існують дві різні точки зору, коли йдеться про визначення фундаментальної природи та складу інвестиційних ресурсів. Прихильники першої точки зору характеризують інвестиційні ресурси як сукупність матеріальних активів, знарядь виробництва, грошових заощаджень, цільових банківських депозитів, позик, цінних паперів, активів інтелектуальної власності та природних ресурсів. З іншого боку, друга точка зору розглядає інвестиційні ресурси як підмножину фінансових ресурсів, які спеціально розподіляються на ринку капіталу.

Згідно з Б. Бардом, інвестиційні ресурси охоплюють різні форми вартості, які розподіляються на конкретні проекти з метою збільшення багатства. Ці ресурси можуть варіюватися від матеріальних благ до грошових активів [20]. Д. Старик визначає інвестиційні ресурси як кошти, які вкладаються у виробництво, підприємницьку та іншу діяльність. Ці кошти можуть бути у формі як матеріальних, так і інтелектуальних активів і використовуються для організації виробництва товарів, послуг і робіт. Кінцевою метою цих інвестицій є отримання прибутку чи інших бажаних результатів, таких як збереження природи чи підвищення якості полювання. По суті, інвестиційні ресурси – це економічні ресурси, які використовуються протягом тривалого періоду часу з метою отримання чистої вигоди в майбутньому [90].

Ресурси інвестиційного потенціалу складають як штучні, так і природні засоби виробництва, які спеціально призначені для виробництва товарів і послуг у різних сферах діяльності.

Інвестиційні перспективи регіону визначаються кількістю та якістю капітальних ресурсів у різних галузях місцевої економіки, а також наявними у населення засобами виробництва. Ці ресурси та засоби виробництва необхідні для виробництва та надання товарів і послуг. Капітальні ресурси охоплюють основні фонди, нематеріальні активи, поточні капітальні інвестиції, незавершене обладнання, довгострокові фінансові вкладення, виробничі запаси та незавершене виробництво. До засобів виробництва, що належать населенню, належать будівлі (наприклад, господарські споруди), виробничий інвентар, сільськогосподарські машини, що використовуються для праці, тварини, багаторічні насадження.

Інвестиційний потенціал територіальної громади формується шляхом залучення як внутрішніх, так і зовнішніх джерел інвестування. Внутрішні джерела охоплюють різні канали, такі як кошти, виділені з державного та місцевих бюджетів, капітал, створений підприємствами та організаціями, фінансові ресурси, внесені населенням, а також кошти, якими керують інвестиційні посередники, тощо.

Виходячи з емпіричних даних, очевидно, що внутрішні джерела територіальної громади є найбільш доступним і ефективним засобом розвитку її інвестиційного потенціалу.

Розподіл інвестиційних ресурсів із внутрішніх джерел залежить від частки валового продукту, що спрямовується до фонду накопичення, який потім використовується для фінансування інвестицій. При оцінці інвестиційного потенціалу встановлено, що важливо уникати дублювання розрахунків і враховувати лише частину фонду накопичення територіальної громади. Ця частина охоплює чистий прибуток підприємств і доходи населення, спрямовані спеціально на інвестиційні заходи, а не весь фонд накопичення, який включає кошти, отримані іншими суб'єктами господарювання, бюджетні кошти, централізовані кошти вищих організацій і добровільні кошти асоціації [38].

Інвестиційні ресурси для територіальної громади акумулюються за рахунок зовнішніх джерел фінансування, до яких належать такі механізми, як

фінансові організації, кошти іноземних держав, суб'єкти господарювання, залучення коштів інвесторів.

Розрізняють дві основні категорії інвестицій: реальні та фінансові. Реальні інвестиції передбачають створення та придбання фізичних активів, які генерують прибуток шляхом виробництва та продажу товарів і послуг. Приклади реальних інвестицій включають капітальні інвестиції та виробничі інвестиції. З іншого боку, фінансові інвестиції стосуються інвестицій у різні фінансові операції та цінні папери, такі як валютні операції, векселі, купівля та продаж акцій, облігацій, сертифікатів, а також дохід, отриманий від утримання портфелів цінних паперів. Через фінансові інвестиції майбутні доходи від інвестицій переносяться на певні періоди часу.

Відповідно до статті 10 Закону територіальної громади «Про інвестиційну діяльність» джерелами фінансування інвестиційної діяльності є: 1) власні фінансові кошти інвестора, які включають прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій і стихійного лиха, грошові заощадження, накопичення громадян і організацій; 2) фінансові кошти, запозичені інвестором, такі як облігаційні позики, банківські позики, бюджетні позики; 3) залучені інвестором фінансові кошти, які складаються з коштів, отриманих від продажу паїв, акцій, інших внесків громадян і юридичних осіб; 4) бюджетні призначення на інвестиції; 5) добровільні та меценатські внески, пожертви організацій, підприємств та громадян [21].

Інвестиції можуть мати дві форми: прямі та непрямі. У прямих інвестиціях інвестор має повний контроль над своїм капіталом та інвестиційним проектом, зокрема визначає, як використовується капітал. З іншого боку, непрямі інвестиції здійснюються через інвестиційні фонди, які діють від імені інвестора для досягнення своїх інвестиційних цілей. Основним джерелом інвестицій є фонд накопичення, який поділяється на фонд компенсації та фонд відновлення. Ці кошти сприяють формуванню як валових, так і чистих інвестиційних ресурсів. Ресурси бюлетенів використовуються як для простого, так і для розширеного відновлення основного капіталу. Чисті інвестиційні ресурси, однак, отримують

виключно з фонду відновлення та використовуються для створення нових виробничих фондів.

Інвестиційні перспективи регіону визначаються кількістю та якістю капітальних ресурсів у різних галузях народного господарства та засобів виробництва, якими володіє населення. Ці ресурси необхідні для виробництва та надання товарів і послуг. Капітальні ресурси охоплюють низку активів, таких як основні засоби, нематеріальні активи, поточні капітальні інвестиції та обладнання, довгострокові фінансові інвестиції, виробничі запаси та поточні проекти.

Інвестиційний потенціал територіальної громади є складною та динамічною категорією, на яку впливають різноманітні ендогенні фактори, такі як розвиток та ефективність інших часткових потенціалів у межах громади. Це фінансовий, виробничий, природно-ресурсний, інфраструктурний, споживчий, інноваційний, трудовий, управлінський потенціали. Вкрай важливо розглядати ці фактори в тісному зв'язку з інвестиційним потенціалом, оскільки зосередження лише на ресурсному підході обмежило б розуміння інвестиційного потенціалу простими фінансовими ресурсами для інвестиційної діяльності. Крім того, значну роль у формуванні інвестиційного потенціалу відіграють екзогенні фактори, що визначаються макросередовищем, у якому працює громада.

Спроможність територіальної громади генерувати та використовувати ресурси для цілей розвитку визначає її інвестиційний потенціал. Це охоплює здатність виробляти та мобілізувати внутрішні ресурси та резерви, залучати зовнішні фінансові та інвестиційні ресурси та перетворювати заощадження в інвестиції. Ці взаємопов'язані властивості утворюють ядро інвестиційного потенціалу території [36].

Поняття інвестиційного потенціалу територіальної громади є багатоаспектним і потребує аналізу різних його складових [52]. Формування інвестиційного потенціалу обумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми джерелами. Внутрішні джерела стосуються ресурсів, створених самою громадою, включаючи мобілізовані резерви. З іншого боку, зовнішні джерела

охоплюють ресурси, отримані ззовні спільноти, такі як міжміські, державні та міжнародні механізми. Крім того, існують «змішані джерела», які поєднують елементи з внутрішніх і зовнішніх груп [36].

На інвестиційний потенціал впливають різноманітні взаємопов'язані фактори, такі як природні ресурси, виробництво, фінанси, оподаткування, бюджет, кредит, інвестиції, інновації, інфраструктура, персонал, динаміка споживачів. Ці фактори взаємодіють і доповнюють один одного, відіграючи різну роль у формуванні загального інвестиційного потенціалу [26].

Існують різні суб'єкти, що володіють фінансовими можливостями, включаючи державу, суб'єкти господарювання, зовнішніх інвесторів і кредиторів, які мають потенціал для конвертації цих ресурсів в інвестиційний капітал для проектів та ініціатив, узгоджених з інвестиційною стратегією. Ці суб'єкти виступають власниками фінансових ресурсів. Прикладами таких суб'єктів є бюджетна система, підприємства, організації, місцеві фінансово-кредитно-інвестиційні системи, домашні господарства, громадяни та учасники професійного ринку цінних паперів, а також зовнішні інвестори [27].

Поняття «інвестиційний потенціал територіальної громади» охоплює різні об'єкти інвестування, такі як реальна економіка, фінансова сфера, інноваційна сфера [45]. Хоча це визначення ефективно відображає суть запропонованого нами підходу, давайте покращимо його, надавши візуальне представлення (рис. 1.3) та пояснимо окремі аспекти.

Рисунок 1.3 – Інвестиційний потенціал територіальної громади [10]

На рисунку видно, що основні етапи процесу забезпечення інвестиційного потенціалу територіальної громади («формування – використання» інвестиційних ресурсів) відбуваються в контексті наявності та бажання громади інвестувати.

На нашу думку, важливо пояснювати рішення щодо інвестування через повну оцінку життєздатності та ефективності інвестиційних рішень, які приймає територіальна громада, це також вплине на бажання інвестувати.

Враховуючи все вищевикладене, пропонуємо розгляд інвестиційного потенціалу розглядати як процес, що передбачає реалізацію заходів, спрямованих на створення «організаційно-економічної» основи інвестиційної діяльності, створення та використання ресурсних об'єктів та залучених інвестицій, а також оцінка потенціалу інвестування з метою обґрунтування доцільності конкретного інвестиційного рішення [45].

1.3. Структура інвестиційного потенціалу територіальної громади механізми його нарощення

Формування інвестиційного потенціалу є багаторівневою системою, яка охоплює різноманітні комплексні елементи [23]. Ці елементи складаються з усіх ресурсів, які прямо чи опосередковано сприяють функціонуванню та зростанню інвестиційного потенціалу. Для оцінки інвестиційного потенціалу та успішного здійснення інвестиційної діяльності необхідно класифікувати складові інвестиційного потенціалу та ретельно проаналізувати умови та фактори, що впливають на їх коливання.

Вивчення наукової літератури виявило відсутність консенсусу щодо визначення та складових елементів інвестиційного потенціалу. Крім того, аналіз наукових досліджень інвестиційного потенціалу територіальних громад виявив різні бачення формування його структури.

Метод, який ґрунтується на розподілі часткових потенціалів, класифікував вісім різних типів, які включають ресурсно-сировинні, споживчі, виробничі, інноваційні, інституційні, інфраструктурні, фінансові та трудові.

Промислово-виробничий потенціал має ключову відповідальність у формуванні загального інвестиційного потенціалу територіальної громади. Решта компонентів класифікуються як первинні, оскільки вони встановлюють початкові умови та закономірності зміни потенціалу промислового виробництва, або як інфраструктурні, оскільки вони гарантують певний рівень його розвитку та використання. 1.4 ілюструє первинні зв'язки між різними складовими інвестиційного потенціалу територіальної громади.

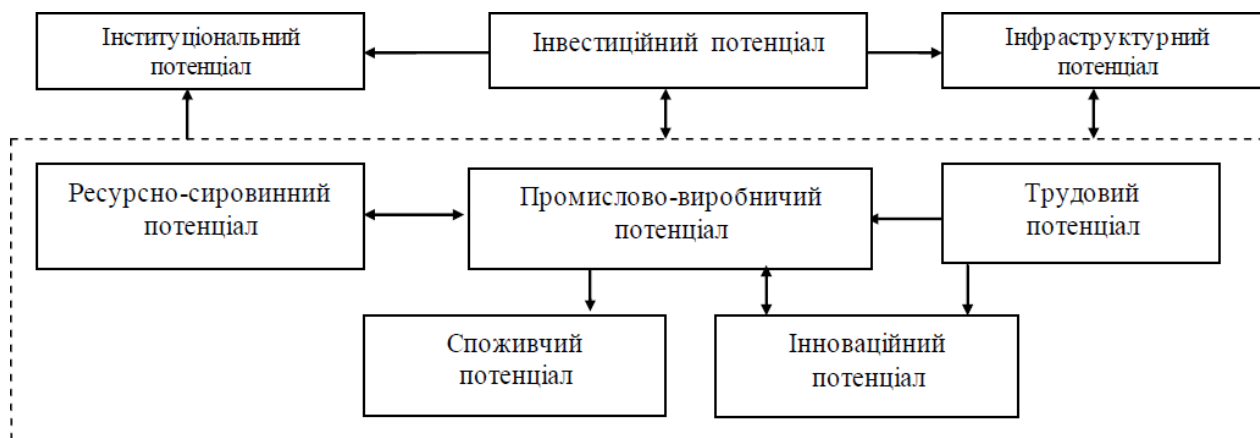

Рис. 1.4. Взаємозв'язок основних складових інвестиційного потенціалу

Підхід передбачає вибір стадій інвестиційного циклу, кожна з яких має свої відповідні компоненти. Ці етапи включають передінвестиційний етап з акцентом на інноваційному потенціалі та інформаційному потенціалі, інвестиційний етап з акцентом на підприємницькому потенціалі та інфраструктурному потенціалі та післяінвестиційний етап з увагою до комерційного потенціалу, інфраструктурного потенціалу та інформаційного потенціалу.

Класифікуючи елементи, які сприяють інвестиційному потенціалу територіальної громади, стає можливим визначити ключові цілі управління в рамках інвестиційного сектору та встановити концептуальні стратегії для просування системи управління інвестиційним потенціалом [41].

Вивчаючи різні методи оцінки інвестиційного потенціалу, стає можливим ідентифікувати ключові елементи та встановити цілісну основу для співпраці між різними учасниками інвестиційної діяльності в рамках єдиного правового середовища.

При аналізі інвестиційного потенціалу територіальної громади доцільно використовувати ресурсовідтворювальний підхід.

Набір інвестиційних ресурсів використовується для представлення структури ресурсів інвестиційного потенціалу. Ці ресурси отримуються з різних джерел фінансування для здійснення інвестиційної діяльності. Територіальні громади, як і інші інвестори, мають можливість використовувати всі дозволені

законом джерела фінансування інвестицій. Необхідно ретельно підійти до визначення інвестиційних ресурсів територіальної громади.

Сума коштів, спрямованих із компенсаційного фонду у вигляді амортизаційних відшкодувань, перевищує розмір «брутто» [33]. Інвестиційні ресурси для територіальної громади формуються переважно домогосподарствами та підприємствами. Вторинні джерела формування інвестиційного потенціалу є похідними від первинних джерел (див. рис. 1.5).

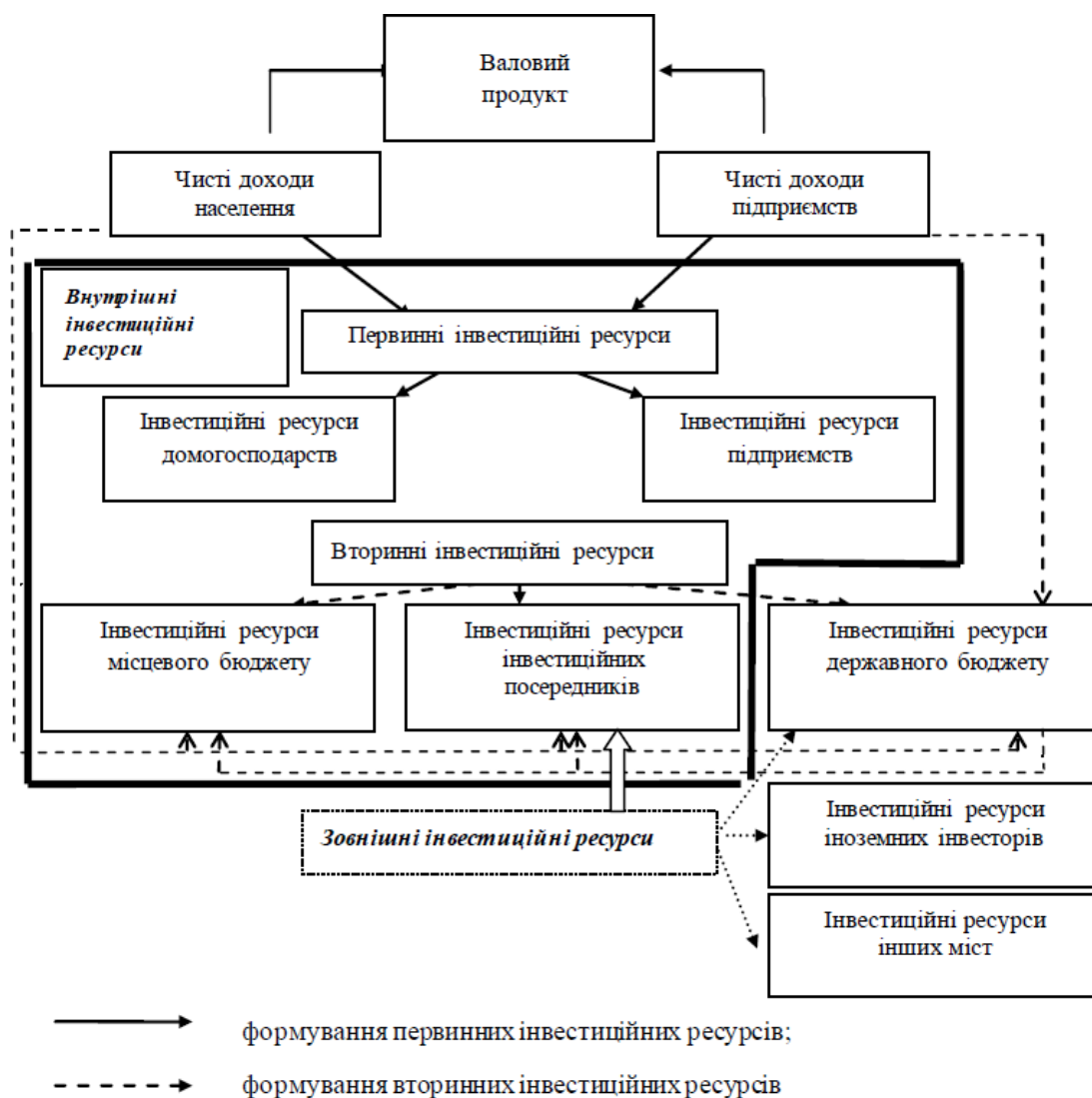

Рис. 1.5. Механізм формування інвестиційних ресурсів територіальної громади

Формування інвестиційних ресурсів домогосподарств і підприємств є прямим наслідком первинного розподілу внутрішнього валового продукту. У процесі перерозподілу формується вторинний дохід, який є основою

інвестиційних ресурсів державного та місцевих бюджетів, а також інвестиційних посередників і кредитних установ.

Існує обмежена кількість джерел фінансування інвестиційної діяльності, основними з яких є бюджетні асигнування різних рівнів (державного, суб'єктів господарювання, місцевого), фонд підтримки підприємництва та позабюджетні кошти, які надаються безоплатно або на пільгових умовах.

1) Суб'єкти господарювання (підприємства) отримують фінансові ресурси за рахунок поєднання власних коштів, у тому числі прибутку, амортизаційних відрахувань, різних видів активів, таких як основні фонди та земельні ділянки, а також за рахунок позикових коштів.

Враховуються заощадження населення, зокрема домогосподарств.

Іноземні інвестиції мають різні форми.

Кредитні кошти можуть бути отримані різними способами, такими як бюджетні асигнування, банківські позики та комерційні позики, які можуть бути відсотковими або безпроцентними, компенсаційними або безоплатними.

Формування загального інвестиційного потоку в межах територіальної громади залежить від інвестиційних ресурсів, оскільки вони формують ресурсний склад її інвестиційного потенціалу. Цей інвестиційний потік встановлюється через рух інвестиційних ресурсів від джерел їх походження до суб'єктів, які їх використовують. Він охоплює як надходження, так і відтік інвестиційних ресурсів від усіх учасників інвестиційної діяльності в межах територіальної громади.

Відтворення інвестиційного потенціалу територіальної громади передбачає накопичення інвестиційних ресурсів як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел, а також їх розподіл і подальше використання як інвестицій. Відтворювальна структура інвестиційного потенціалу територіальної громади відображається в послідовному характері цих процесів.

Основною метою відтворення інвестиційного потенціалу є досягнення рівноваги у створенні, розподілі та використанні інвестицій у межах конкретної географічної спільноти з дотриманням принципів сталого розвитку. Цей процес

спрямований на збільшення загального капіталу, що охоплює реальний, природний і людський капітал. Основою для відтворення інвестиційного потенціалу є взаємодія екологічних та економічних процесів у громаді. Забезпечуючи екологічну рівновагу та враховуючи імперативи сталого розвитку, відтворення інвестиційного потенціалу стає першочерговим пріоритетом економічної політики громади.

Стале відтворення інвестиційного потенціалу економіки залежить від її структурного балансу, який охоплює взаємодію між пропозицією товарів і послуг (представленою валовим внутрішнім продуктом) і внутрішнім попитом (включаючи кінцеве споживання та валове накопичення) [47].

Інвестиційний потенціал територіальної громади проходить цикл структурного відтворення, який охоплює три чіткі фази: формування, розподіл та використання (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Відтворення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Фази відтворення інвестиційного потенціалу територіальної громади	Характеристики фаз
Фаза формування інвестиційного потенціалу	Залучення інвестиційних ресурсів із первинних та вторинних джерел: кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, кошти інших територіальної громади, кошти населення, кошти підприємств, іноземні інвестиції, кошти інвестиційних посередників
Фаза розподілу інвестиційного потенціалу	Визначення ефективної структури розподілу інвестиційних ресурсів. Спрямування накопичених інвестиційних ресурсів суб'єктами інвестиційної діяльності в об'єкти інвестицій. Визначення взаємозв'язків між суб'єктами та об'єктами інвестування. Оптимізація розподілу інвестицій за об'єктами інвестування
Фаза використання інвестиційного потенціалу	Використання наявних інвестиційних ресурсів в об'єктах інвестування на базі існуючої інвестиційної інфраструктури

Інвестиційний потенціал територіальної громади залежить від досягнення гармонійної рівноваги між валовим продуктом, кінцевим споживанням і валовим нагромадженням. На фазі формування інвестиційного потенціалу відбувається перетворення валового нагромадження та заощаджень в інвестиційні ресурси. Зростання капіталу в результаті продуктивної діяльності є основою для формування інвестиційних ресурсів у територіальній громаді. Ці ресурси служать засобом накопичення і виступають посередником між поточним виробництвом і накопиченням. Шляхом послідовного перетворення заощаджень і різноманітних грошових активів у процес виробництва забезпечується безперервність інвестиційної діяльності [45].

Інвестиційний потенціал територіальної громади відтворюється шляхом акумулювання внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів та забезпечення ефективного зворотного зв'язку для стимулювання змін інвестиційного середовища. На міжрегіональному рівні активно бере участь інвестиційний потенціал як самостійний суб'єкт, що реагує на зовнішнє середовище. Ефективність інвестиційних відносин відображає зовнішню сторону інвестиційного потенціалу територіальної громади та її підприємств. Така ефективність забезпечує відтворення інвестиційних ресурсів, спрямовує інвестиційний потенціал на внутрішній і зовнішній ринки, підтримує збалансованість місцевого бюджету шляхом державних заходів щодо розвитку інвестиційної сфери. Шляхом активізації інвестиційної діяльності за рахунок власних ресурсів та підвищення здатності відтворювати інвестиційний потенціал із зовнішнього середовища можна охарактеризувати структуру інвестиційного потенціалу [47].

Причиною відтоку коштів є неефективна інвестиційна стратегія як держави, так і бізнесу. Для підтримки зростання інвестиційного потенціалу ресурси для інвестування формуються шляхом відрахування валового продукту у фонд накопичення та амортизаційних відрахувань, які є внутрішніми джерелами попиту (рис. 1.6).

Таблиця 1.2 ілюструє різноманітні фактори, що сприяють відтворенню інвестиційного потенціалу в межах територіальної громади. На процес формування цього потенціалу значний вплив мають виробничі, природно-ресурсні та трудові можливості громади, а також ряд факторів, що визначають інвестиційний клімат і привабливість території. Ці потенціали служать основою для створення інвестиційних ресурсів у громаді, що охоплює всі типи активів, включаючи майно, фінанси та інші ресурси, які використовуються для інвестування в різні проекти.

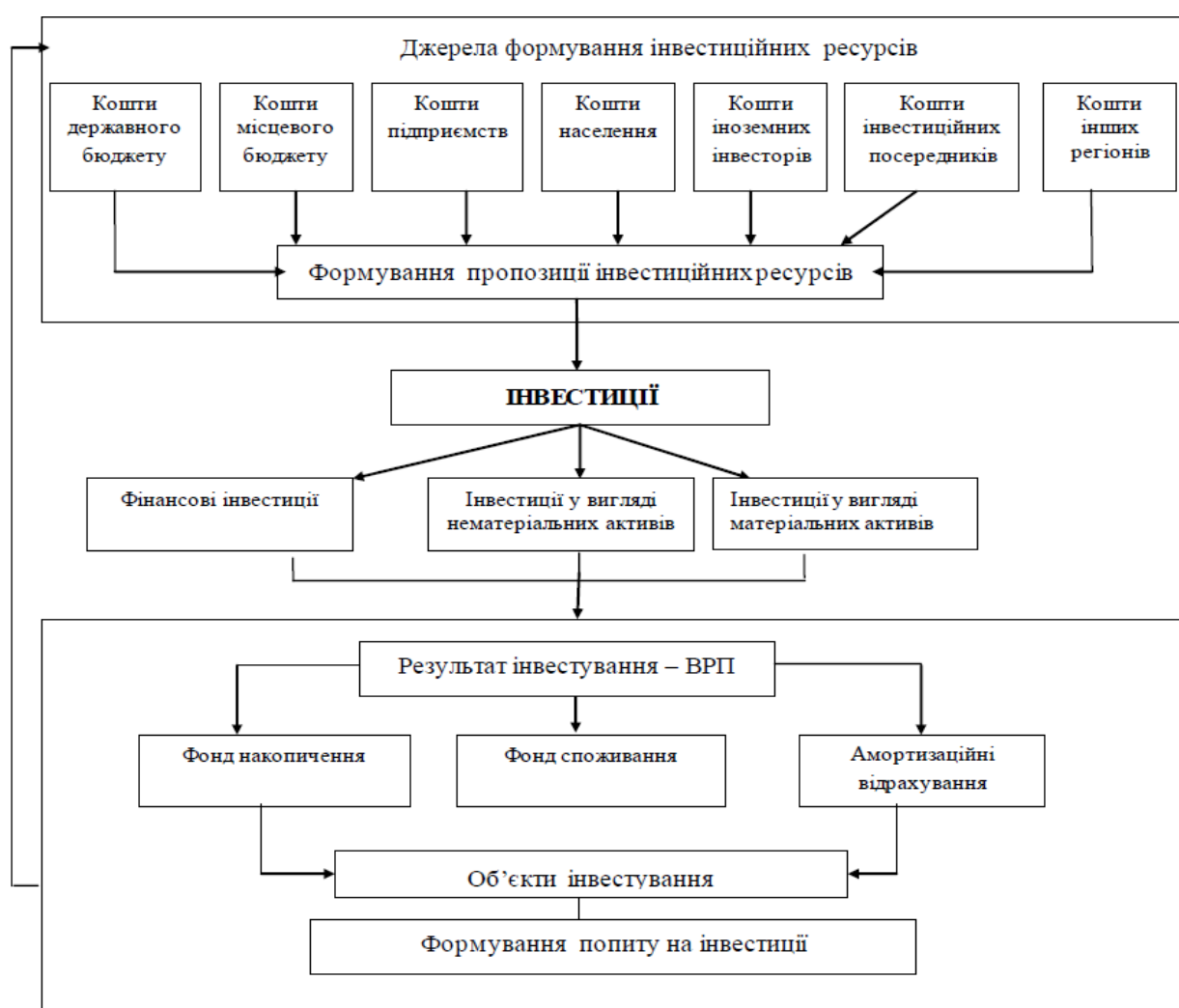

Рис. 1.6. Кругообіг інвестицій в територіальній громаді

На розподіл інвестиційних ресурсів в територіальній громаді і суттєво впливають такі фактори, як інвестиційна привабливість окремих галузей економіки, рівень рентабельності підприємств різних видів економічної

діяльності, діючі державні, регіональні та місцеві інвестиційні стратегії.

Таблиця 1.6

Фактори відтворення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Фактори / фази відтворення ППМ	Характеристика фактора на фазах відтворення інвестиційного потенціалу
Фактори формування	Цілі відтворення
Природно-ресурсний потенціал	залучення природних ресурсів (предметів праці) та природних умов у виробничий процес
Виробничий потенціал	модернізація основних фондів виробництва (засобів праці), підвищення ефективності виробничої потужності підприємств територіальної громади ; реконструкція та розширення виробництва; технічне переозброєння виробництва
Трудовий потенціал	забезпечення процесу виробництва продукції (праця)
Фактори розподілу	Цілі відтворення
Інвестиційна привабливість окремих галузей економіки	забезпечення оптимального розподілу інвестиційних ресурсів у відповідні галузі економіки
Рівень рентабельності підприємств за видами економічної діяльності	визначення найбільш ефективних видів діяльності для інвестування вкладень
Інвестиційні стратегії на рівні держави, регіонів та територіальної громади	здійснення інвестування за програмно-цільовим підходом
Інституційні	створення умов для здійснення інвестиційної діяльності в територіальній громаді і; регулювання ведення інвестиційної діяльності через органи влади, правові інститути, законодавчі норми
Фінансові	забезпечення руху, акумуляції інвестиційних ресурсів від джерел інвестування до об'єктів інвестування; забезпечення трансформації грошових засобів в інвестиційні ресурси; формування інвестиційних джерел; обслуговування обігу фінансових засобів в територіальній громаді і
Інноваційні	виділення грошових коштів на проведення науково-технічних досліджень, розроблення нових технологій; вкладення в нематеріальні активи підприємств
Інфраструктурні	забезпечення розвитку інвестиційної інфраструктури, в т.ч. екологічного спрямування
Соціальні	відображення рівня та умов життєдіяльності населення в територіальній громаді і, характеристика рівня благополуччя
Екологічні	визначення необхідних капітальних вкладень для підтримки та збереження стану навколишнього середовища

У період використання інвестиційного потенціалу реалізації накопичених ресурсів інвестування сприяють інституційні, фінансові, інноваційні, соціальні та екологічні чинники, які разом складають інфраструктуру інвестування

територіальної громади. Інвестиційну інфраструктуру територіальної громади можна охарактеризувати як сукупність організацій, установ, підприємств, які покликані сприяти створенню сприятливих умов для інвестицій (фінансових, матеріальних, інтелектуальних), призначених для потенційних інвесторів у розвиток окремих місцевих економічних систем з мета забезпечення довгострокового розвитку та екологічної безпеки, підвищення соціального та фінансового добробуту населення в майбутньому. Метою інвестиційної інфраструктури є об'єднання об'єктів та тем, пов'язаних з інвестиційним потенціалом територіальної громади, в окрему систему, призначену для реалізації інвестицій. Інфраструктура інвестування у відтворення інвестиційного потенціалу території призначена для сприяння руху коштів на фазах відтворення з метою використання накопиченого капіталу в певний господарський спосіб і забезпечення екологічної безпеки території.

Висновки до першого розділу

Інвестиційний потенціал є структурною складовою економічного потенціалу території, сприяє зростанню інших складових економічного потенціалу. Інвестиційний потенціал – це складний економічний термін, який описує взаємодію між учасниками інвестиційного процесу щодо інвестицій. Його появу пояснюють дедалі більшою нестачею інвестиційних коштів і зростаючою важливістю якості ресурсів над їх кількістю.

Вивчивши та задокументувавши різні підходи до визначення категорії «інвестиційний потенціал», важливо визнати, що деякі автори вважають це ресурсом, окремою складовою потенційного доходу або набором ресурсів. Інші акцентують увагу на території як на засобі прояву потенціалу та можливостей регіону в економіці. Розрізняють чотири основні підходи до класифікації інвестиційного потенціалу: ресурсний, системно-структурний, відтворювальний та ефективний.

Цикл структурного відтворення включає три етапи: формування, розподіл і використання. Відтворення інвестиційного потенціалу територіальної громади – це процес накопичення ресурсів для інвестування як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел, їх розподілу та використання як інвестицій. Потенціал відтворення гарантується розповсюдженням повного продукту. Цикл відтворення інвестиційного потенціалу визначається тривалістю періоду формування до кінця періоду фінансування.

Відтворенню потенційних інвестицій сприяє сукупність кількох факторів. Складові формування включають створення природного ресурсу та потенційну робочу силу місцевої громади, а також сукупність факторів, що впливає на інвестиційний клімат у місцевій громаді. Факторами, залученими до розподілу, є популярність різних економічних секторів, прибутковість різних видів бізнесу та поточні стратегії національного та регіонального інвестування. Фактори використання включають інституційну, фінансову, творчу, соціальну та екологічну складові, які разом складають інфраструктуру інвестування територіальної громади.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Забезпечення нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Для проектів об'єднаної територіальної громади розроблено перевірену методику оцінки їх доцільності шляхом аналізу проектів. Проте, коли мова йде про проекти соціального управління, які спираються виключно на концепцію проекту для обґрунтування життєздатності, окремі аспекти концепції потребують подальшої розробки за допомогою посиленого методологічного та технологічного забезпечення. Це пропонується як засіб підвищення якості процесу обґрунтування.

Досліджуючи джерела та чинники, що сприяють інноваційності проектів територіальних громад, можна встановити певні принципи, які допоможуть уточнити поняття інноваційних проектів в межах об'єднаної територіальної громади. Ці принципи мають бути включені в концепцію проекту, зокрема в розділі, присвяченому засобам вирішення проблем. Для визначення рівня інноваційності важливо враховувати конкретного суб'єкта-користувача проекту та оцінювати значущість змін, які він несе. Замість вимірювання інноваційності самого проекту (що є складним завданням), слід зосередитися на оцінці корисності проекту для користувача. У зв'язку з цим категорію «вартість» можна використати для залучення зацікавлених сторін. Запропоновані зміни призначені для розуміння як оцінений і підтверджений потенціал (потенційне збільшення) свіжого виміру дії в порівнянні зі станом до існування продукту проекту. Отже, пропонується визначити поняття інноваційності проекту наступним чином: специфічна характеристика проекту, яка базується на потенціалі обґрунтовано досягти чіткого нового рівня діяльності, що визначає цінність проекту для його

зацікавлених сторін. У поясненні цієї концепції необхідно розкрити та підтримати потенціал нового рівня якості для громади, який очікується від реалізації проекту. Це сприятиме тому, що проект отримає позитивні оцінки при виборі для фінансування.

Потрібне вдосконалення методики визначення показників результатів проекту та їх соціальної цінності. Запропоновано новий підхід, який передбачає аналіз проблеми проекту з метою системного визначення показників для проектів територіальних громад.

Ефективність і результативність проекту завжди оцінюється шляхом порівняння ситуації «з проектом» і «без проекту». Загальний успіх проекту, який спрямований на задоволення зацікавлених сторін, ґрунтується на досягнутих результатах, навіть якщо можуть бути випадки, коли заплановані результати досягаються в межах обмежень проекту, але задоволення зацікавлених сторін не досягається повністю. Тим не менш, соціально-економічні результати проекту, якщо вони є сталими, значною мірою сприяють його успіху. Таким чином, успіх проекту можна визначити значним прогресом, досягнутим у проектному середовищі, що вимірюється заздалегідь визначеними показниками, враховуючи початковий і кінцевий стани проекту.

Однією з головних цілей оцінювання результатів проекту є забезпечення повного опису початкових і кінцевих умов проекту в проектному середовищі. Це служить міцною основою для визначення показників, які вимірюють вплив проекту на місцеву громаду. Тому аналіз проектних проблем має вирішальне значення для виконання цього завдання.

Аналізуючи результати проекту в місцевій громаді, важливо зосередитися на конкретному впливі, якого проект має на меті. Для цього логічно визначити ключові терміни, які описують бажані результати проекту. Ці ефекти можна розділити на фінансово-економічні, соціальні, екологічні, управлінські та політичні аспекти. Враховуючи ці цільові ефекти, ми можемо краще зрозуміти потенційний вплив проекту на об'єднану територіальну громаду та ефективно проаналізувати проблему.

Реалізація конкретного проекту може позитивно вплинути на фінанси та економіку громади. Цього можна досягти за рахунок збільшення надходжень до місцевого бюджету або зменшення видатків на утримання інфраструктури та управління громадою. З точки зору місії, фінансовий та економічний ефект від проекту приносить користь усім членам громади та підвищує здатність керівного органу задовольняти різноманітні потреби громади. Важливо донести це до спільноти, щоб заручитися їхньою підтримкою проекту та врахувати це під час опису проблеми, яку проект має на меті вирішити.

Реалізація проекту призвела до помітного соціального ефекту, зокрема, шляхом розширення доступу певної соціальної групи в межах місцевої громади до різноманітних суспільних благ, як платних, так і безкоштовних.

Успіх конкретного проекту в межах об'єднаної територіальної громади залежить від його здатності задовольнити потреби місцевої громади. Це визначається соціальним ефектом, який має найбільше значення. Соціальний ефект вимірюється зростанням довіри до влади та позитивними зрушеннями в політичній підтримці певного сегменту громади. Отже, першочерговим є ґрунтовне обґрунтування соціальних наслідків проектів територіальних громад, щоб правильно визначити їх пріоритетність. Особливу увагу слід приділити опису соціальних характеристик проекту.

Одним із ключових факторів досягнення сталого розвитку є екологічний ефект, який передбачає мінімізацію впливу цивілізації на навколишнє середовище.

Вимірювання прямого впливу проекту на навколишнє середовище є складним завданням. Як наслідок, основним показником успіху для проектів, які мають на меті мати екологічний ефект, є ступінь відповідності запропонованих екологічних заходів бажанням і вимогам місцевої громади. Це підкреслює важливість проведення ретельного аналізу для визначення масштабу проблеми, визначення цільової аудиторії та розуміння її потреб. Для ефективного вирішення цього завдання можна використовувати соціологічні дослідження.

Ефект адміністративного вдосконалення демонструє результати вдосконалення системи управління громадою, посилення взаємодії влади з громадою та бізнесом, розширення можливостей позитивного впливу на громаду та підвищення ефективності місцевого органу влади у впровадженні ефективних управлінських рішень для добробуту громади в коротші терміни та з мінімальними витратами. Однак безпосереднє вимірювання цього ефекту є складним завданням.

Отже, щоб підтримати ці ініціативи, важливо, щоб громада брала участь у інформаційних зусиллях, які демонструють майбутні переваги зусиль громади, для реалізації яких іноді може знадобитися час. Вирішуючи дане питання, дуже важливо ретельно розглянути атрибути, які вказують на потенційне підвищення добробуту громади за допомогою кращого управління.

Вплив проектів на політичний ландшафт є незаперечною реальністю в межах певної спільноти. Кожен проект, за своєю природою, має численні наслідки, оскільки він не лише спрямований на досягнення запланованих результатів, але й має певний ступінь політичного впливу, який може бути як корисним, так і шкідливим для керівного органу. Як правило, позитивний вплив проявляється у збільшенні довіри суспільства до влади, і цей аспект слід належним чином визнати, описуючи проблему.

Таким чином, відмінні якості, які демонструють різні типи та територіальні громади у сфері проектів територіальних громад, служать комплексною основою для визначення показників, які вимірюють результати таких проектів у межах територіальної громади.

Мета проекту – створити інструмент, який зможе ефективно впроваджувати необхідні та бажані коригування. Ці коригування вносяться у відповідь на початкову ситуацію, яка була незадовільною та потребувала змін. Основна увага зосереджена на вирішенні того, що є «неправильним» або шкідливим для нормального функціонування, які є симптомами проблеми. На етапі аналізу проекту ці симптоми ідентифікуються та описуються, щоб

зрозуміти та усунути основні причини проблеми, а не зосереджуватися виключно на самих симптомах.

Для того, щоб ефективно вирішити проблему, вкрай важливо надати вичерпний і організований опис симптомів: визначити, що потрібно змінити. Крім того, передбачаючи бажаний результат проекту, важливо описати очікуваний стан ситуації, використовуючи ті самі критерії, які використовуються для аналізу проблеми, що передбачає використання ключових слів для опису симптомів. Набір ключових слів, які були визначені під час аналізу проблеми проекту, можна логічно трансформувати за допомогою таких прийомів, як переформулювання, редагування та доповнення, щоб сформувати основу для визначення показників результатів проекту в місцевій громаді.

Пропозиція пропонує створити комплексну логічну основу для визначення показників результатів проектів територіальних громад. Це буде досягнуто шляхом ретельного аналізу проблеми проекту, з першочерговою увагою до визначення ключових термінів, які описують симптоми проблеми. Пошук цих термінів має бути спрямований на визначення потенційного впливу проекту на різноманітні ефекти проектів територіальних громад.

2.2. Нарощення інвестиційного потенціалу Бучанської територіальної громади

Бучанська міська об'єднана територіальна громада створена 25 вересня 2018 року з центром у м. Буча. • На території Бучанської міської об'єднаної територіальної громади створено три старостинські округи: Гаврилівський, Луб'янський та Блиставицький. • Площа об'єднаної територіальної громади: 131.72 км² • Чисельність населення громади: 39428

Розвиток малого і середнього підприємництва займає важливе місце в соціально-економічному розвитку громади та визначається, як один із пріоритетних напрямів регіональних стратегій розвитку території.

З метою реалізації на місцевому рівні державної політики розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва, створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого і середнього бізнесу відділом економічного розвитку та інвестицій розроблена Програма розвитку малого і середнього підприємництва Бучанської міської територіальної громади на 2022-2024 роки.

Програма розвитку малого і середнього підприємництва Бучанської міської територіальної громади на 2022– 2024 роки розроблена з урахуванням основних положень Законів України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та інших законодавчих та нормативно-правових актів з питань підприємницької діяльності. Програма відповідає пріоритетним напрямкам Стратегії розвитку Київської області на період до 2028 року та Плану заходів з реалізації у 2022-2024 роках. Під час розробки Програми було розглянуто та враховано результати опитування серед представників бізнесу та громадськості щодо сильних/слабких сторін малого та середнього підприємництва та потреб у підтримці, яке було проведено протягом серпня-вересня 2021 року, а також пропозиції учасників фокус-групової дискусії підприємців, проведеної за підтримки Київського обласного центру зайнятості у вересні 2021 року.

Програма базується на основі аналізу сучасного стану розвитку малого і середнього бізнесу, результатів виконання попередньої міської програми розвитку малого і середнього підприємництва, визначає проблемні питання, окреслює цілі, завдання та комплекс заходів щодо їх реалізації.

Програму розроблено за організаційної та методологічної підтримки проєкту Європейського Союзу FORBIZ|EU4Business.

Підприємництво є важливим для ринкової економіки. Малі та середні компанії сприяють гнучкості та стабільності економічної системи, вони ближче

до конкретних потреб споживачів, і водночас забезпечують робочі місця та сприяють доходам широких верств населення. Світовий досвід підприємництва свідчить про те, що найважливішою складовою ринкової економіки є наявність великого, середнього та малого бізнесу, а також їх оптимальне співвідношення.

Розвиток малого підприємництва в першу чергу залежить від економічної політики держави в цілому, а також від здатності окремих суб'єктів малого підприємництва використовувати надані їм економічні права. Вплив цих факторів на розвиток малих і середніх підприємств у громаді є досить значним.

Основними видами економічної діяльності малих і середніх підприємств громади залишаються оптова та роздрібна торгівля, а також операції з нерухомим майном, будівництво та послуги населенню. Це пояснюється спільністю працівників невеликих компаній, які зазвичай обмежені кількома людьми, і тим, що вони мають окремі функції, пов'язані з компанією (наприклад, бухгалтерія). Крім того, у невеликих компаній у важкі часи немає бажання розширювати свою діяльність, зокрема, у сфері виготовлення матеріалів.

Більшість малих підприємств беруть участь у платних послугах населення.

За даними Ірпінського управління ГУ ДПС у Київській області станом на 01.09.2021 року на території Бучанської міської територіальної громади зареєстровано 4256 фізичних осіб-підприємців та 2193 юридичні особи різних форм власності.

Показники розвитку малого та середнього підприємництва станом на 01.09.2021 р. за інформацією Державної податкової службою України.

	Юридичні особи			Фізичні особи		
	мікро	малі	середні	мікро	малі	середні
Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів.	2073	79	41	4253	2	1
Кількість підприємців, які сплачують податки.	567	79	41	3199	2	1
Загальна кількість прибуткових підприємств.	184	45	15	2709	2	1
Питома вага прибуткових підприємств	32,5%	57%	36,6%	84,7%	50%	100%
Загальна кількість збиткових підприємств.	87	12	7	0	0	0
Питома вага збиткових підприємств.	15,3%	15,2%	17,1%	0%	0%	0%

Кількість зареєстрованих фермерських господарств.	2	0	0	0	0	0
Надходження до бюджету , млн. грн.	79,9	97,7	151,8	95,2	0,8	0,8
Частка надходжень до бюджету.	0,31%	0,38%	0,59%	0,37%	0%	0%

Малий та середній бізнес у громаді розвивається повільно, нерівномірно. Його потенціал недостатньо усвідомлюється через низку проблем, як на місцевому, регіональному, так і на державному рівнях, що є перешкодою для його прогресування, ускладненого кризовими ситуаціями. Процедури, які спостерігаються протягом останніх років, негативно вплинули на розвиток малого та середнього підприємництва: погіршення фінансової ситуації, девальвація національної валюти, нестабільність банківської системи, втрата окремих джерел доходу. для підприємств. У 2020 та 2021 роках як бізнес, так і державні спільноти на всіх рівнях стикалися з новими труднощами, пов'язаними з пандемією COVID-19 та виконанням правил карантину.

Представники бізнесу та громадськості нашої громади, які взяли участь в опитуванні щодо сильних/слабких сторін малого і середнього підприємництва та потреб у підтримці, проведеного в рамках підготовки обласної програми, вважають, що реалізації програми розвитку малого і середнього підприємництва в громаді передусім перешкоджають наступні фактори:

- відсутність великих інвестицій у бізнес;
- брак кваліфікованих працівників;
- конкуренція/вплив великих підприємств;
- світова криза, пов'язана з пандемією.

Крім того, респондентами було наголошено, що однією з гострих проблем, яка гальмує розвиток бізнесу у громаді, є відсутність коштів для розвитку та відкриття власного бізнесу.

Слід зауважити, що серед основних заходів підтримки малого і середнього бізнесу, які можна реалізувати на місцевому рівні, респонденти опитування, проведеного облдержадміністрацією, визначили наступні:

- реалізація регіональних програм фінансово-кредитної підтримки, фінансова допомога для впровадження інвестиційних проєктів за пріоритетними напрямками;
- надання адресної інформаційної, консультаційної, освітньої та юридичної допомоги;
- зниження місцевих податків та зборів;
- створення реєстрів вільних земельних ділянок/приміщень для оренди;
- спрощення адміністративних процедур, зокрема порядку видачі документів дозвільного характеру;
- реалізація регіональних програм фінансово-кредитної підтримки МСП та інші.

З огляду на вищезазначене виникає необхідність впровадження та реалізації ініціатив, спрямованих на розвиток малого бізнесу щодо залучення до підприємницької діяльності з метою створення нових робочих місць.

В ході розробки Програми для визначення внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на розвиток підприємницької діяльності, було використано метод SWOT-аналізу.

Внутрішнє середовище	
S Сильні сторони (Strengths)	W Слабкі сторони (Weaknesses)
<p>S1 Географічна близькість міста Києва як драйвера економічного розвитку регіону, який створює нові бізнес-можливості та є найбільшим ринком споживання робіт та послуг.</p> <p>S2 Низькі витрати на робочу силу порівняно з містом Києвом.</p> <p>S3 Низькі витрати на оренду порівняно з містом Києвом.</p> <p>S4 Велика кількість іноземних представництв потенційних інвесторів та покупців продукції.</p> <p>S5 Потужна виробнича база, розвинута інфраструктура, зокрема інженерні та транспортні мережі.</p>	<p>W1 Низька кількість малих та середніх підприємств на 10 тис. населення.</p> <p>W2 Висока концентрація суб'єктів малого та середнього підприємництва у невиробничій сфері.</p> <p>W3 Високий рівень тінізації виробничо-господарської діяльності.</p> <p>W4 Низький рівень конкурентоспроможності малих та середніх підприємств.</p> <p>W5 Високий рівень конкуренції з боку представників МСП міста Києва.</p> <p>W6 Нерівномірність розвитку малого бізнесу серед адміністративних одиниць територіальної громади.</p>

<p>S6 Високий рівень освіти підприємців, які оволоділи навичками сучасного кризового менеджменту.</p> <p>S7 Високий рівень підприємницької ініціативи.</p> <p>S8 Мобільність, швидка адаптивність до змін економічного середовища, маневреність малого бізнесу.</p> <p>S9 Здатність МСП розширяти сферу застосування праці, створювати можливості для підприємницької діяльності населення.</p> <p>S10 Досвід господарювання у складних суспільно-політичних та соціально-економічних умовах.</p> <p>S11 Ініціативність, бажання розвиватись, пошук нових сфер роботи, уміння Ризикувати.</p> <p>S12 Функціонування Центру надання адміністративних послуг, за принципом «Єдиного вікна».</p> <p>S13 Відсутність тиску з боку місцевої влади та її налаштованість на розвиток підприємництва у громаді.</p> <p>S14 Забезпечення суб'єктами підприємництва загальних надходжень податків і зборів до зведеного та місцевого бюджетів.</p>	<p>W7 Відсутність стартового капіталу для започаткування бізнесу, дефіцит оборотних коштів, низький рівень залучення інвестицій у розвиток бізнесу.</p> <p>W8 Брак кваліфікованих робітничих кадрів у найбільш затребуваних галузях та сферах.</p> <p>W9 Низький рівень заробітної плати найманих працівників порівняно з Києвом.</p> <p>W10 Зношеність основних фондів суб'єктів підприємництва, недостатність та низький технологічний рівень виробничих потужностей.</p> <p>W11 Відсутність міжпідприємницького співробітництва, в тому числі щодо створення підприємницьких кластерів та взаємодії між суб'єктами малого та середнього бізнесу для обміну досвідом та технологіями.</p> <p>W12 Підвищена чутливість до зростання рівня цін, змін попиту на регіональному ринку, умов кредитування.</p> <p>W13 Брак знань для ведення та розвитку бізнесу, низька юридична грамотність, слабка обізнаність щодо податкового законодавства.</p> <p>W14 Низький рівень інноваційної активності підприємств малого і середнього бізнесу, відсутність мотивації бізнесу до впровадження інновацій.</p> <p>W15 Неможливість придбати нове обладнання.</p> <p>W16 Відсутність навичок та обізнаності для позиціонування продукції (послуг) на ринку ЄС.</p> <p>W17 Високий рівень сприйняття корупції підприємницьким середовищем, знаходження в тіньовому секторі, що не дає можливості розвитку.</p> <p>W18 Недостатній рівень соціальної активності бізнесу, слабка підприємницька ініціатива.</p> <p>W19 Необізнаність щодо реальних програм, діючих на території міста та області, недовіра до державних програм .</p>
---	---

	<p>W20 Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва.</p> <p>W21 Брак потужних бізнес-асоціацій, неготовність спільно захищати свої інтереси.</p> <p>W22 Слабкість організацій підтримки бізнесу.</p>
--	--

Зовнішнє середовище	
О Можливості (Opportunities)	Т Загрози (Threats)
<p>O1 Впровадження концепції Bucha Techno Garden надає високий потенціал розвитку середнього бізнесу на території громади.</p> <p>O2 Наявність вільних земельних ділянок та споруд, які можуть бути використані для розвитку підприємництва.</p> <p>O3 Високий попит на товари та послуги для обслуговування населення Київської агломерації.</p> <p>O4 Створення індустріальних парків, потужних вертикально-інтегрованих корпорацій, кластерів, бізнес-інкубаторів тощо.</p> <p>O5 Розвиток туризму та супутніх послуг, розвиток інноваційних виробництв.</p> <p>O6 Потужний потенціал співробітництва з навчальними та науковими закладами, міжнародними дослідницькими центрами.</p> <p>O7 Можливість забезпечення підготовки та перепідготовки кадрів для сфери підприємництва, впровадження навчальних програм з питань започаткування власної справи, розвиток дуальної освіти.</p> <p>O8 Підтримка створення сімейних фермерських господарств, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.</p> <p>O9 Залучення проєктів міжнародної технічної допомоги з метою створення індустріальних парків на території громади.</p>	<p>T1 Великий попит на активи та ресурси, що створює загрози неконкурентної боротьби чи використання відверто злочинних методів тиску на МСП.</p> <p>T2 Погіршення макроекономічної ситуації, зростання інфляції, зниження купівельної спроможності населення, зниження сукупного попиту.</p> <p>T3 Подальше зростання тиску на МСП через збільшення мінімальної заробітної плати, податків та штрафів.</p> <p>T4 Постійна зміна правових умов діяльності, зокрема нестабільність податкового законодавства та відсутність чітких правил гри.</p> <p>T5 Маятникова міграція мешканців області до міста Києва.</p> <p>T6 Високий рівень корупції в контролюючих органах, втручання органів державної влади в діяльність бізнесу.</p> <p>T7 Неспроможність бізнесу скористатись потенціалом зовнішніх ринків.</p> <p>T8 Розповсюдження бюрократії, з негативним, непродуктивним втручанням у сферу бізнесу, збереження адміністративних бар'єрів (реєстрації, ліцензування, сертифікації, системи контролю і дозвільної практики, регулювання орендних відносин тощо).</p> <p>T9 Високий рівень тінізації бізнесу в окремих сферах діяльності, що створює конкуренцію легальному бізнесу, наявність корупційної складової.</p>

<p>O10 Створення професійних об'єднань, зовнішньоторговельних асоціацій, саморегульованих організацій у громаді за професійними ознаками – для захисту прав та просування інтересів.</p> <p>O11 Удосконалення процедур отримання адміністративних послуг, документів дозвільного характеру, у т.ч. шляхом отримання адміністративних послуг через електронні платформи.</p> <p>O12 Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, інформаційно-консультаційні та консалтингові послуги, надання професійної допомоги бізнесу у залученні інвестицій.</p> <p>O13 Підтримка бізнесу з боку центру зайнятості.</p> <p>O14 Проведення міських заходів із залученням суб'єктів малого підприємництва до розвитку економіки та промоції своєї діяльності.</p> <p>O15 Державна допомога суб'єктам господарювання для започаткування і ведення власної справи, а також придбання і впровадження інноваційних технологій, підтримка з боку міжнародних організацій.</p> <p>O16 Державна підтримка та розвиток видів економічної діяльності, які належать до креативних та «цифрових» індустрій у сфері діджиталізації.</p> <p>O17 Налагоджений відкритий діалог влади з представниками бізнесу, громадськістю, залучення МСП до участі в розробці нормативно-правових актів.</p> <p>O18 Всебічна підтримка, в тому числі фінансова, сектору малого і середнього бізнесу, наявність національної та регіональної програм підтримки Підприємництва.</p>	<p>T10 Скорочення міжнародної фінансової підтримки, відсутність доступних кредитних ресурсів.</p> <p>T11 Збереження значної конкуренції з боку великого бізнесу.</p> <p>T12 Зниження попиту на послуги малого бізнесу з боку великих підприємств</p> <p>T13 Втрата конкурентоспроможності секторів економіки через нездатність модернізувати виробництво, вчасно перейти на стандарти ЄС.</p> <p>T14 Слабкість механізмів захисту та протидії рейдерству, ризик втрати виробничих потужностей та земель через рейдерство.</p> <p>T15 Наявність бар'єрів із входження суб'єктів малого та середнього підприємництва в інноваційні процеси (у т. ч. через високу вартість та тривалість окупності нововведень, високі економічні ризики, проблеми організаційного характеру, нерозвиненість ринку технологій, недоліки нормативно-правової бази інноваційної діяльності, низький попит на вітчизняну інноваційну продукцію, недостатній рівень підготовки технічного та управлінського персоналу; недоступність інформації про нові технології, що мають потенціал комерціалізації).</p> <p>T16 Низький рівень державної підтримки розвитку підприємництва, обмежені можливості міського бюджету у фінансуванні заходів програми розвитку підприємництва.</p>
--	--

Проведений аналіз свідчить, що малий бізнес в громаді розвивається уповільнено, але рівномірно. Його потенціал не реалізується в достатній мірі внаслідок ряду проблем, як на місцевому, так і державному рівні.

Підтримка з боку органів місцевого самоврядування полягала, зокрема, у наданні малим підприємцям та фізичним особам-підприємцям приміщень в оренду. Так станом на 01.11.2021 року 94 суб'єктів підприємницької діяльності орендують нежитлові приміщення, які належать до комунальної власності міста, а це 15663 м².

У Бучанській МТГ забезпечують підтримку та розвиток малого і середнього бізнесу 11 відділень банківських установ (Приватбанк, Ощадбанк, Альфа-Банк, Укргазбанк, АТ «КІБ», Український Будівельно-Інвестиційний банк, МоноБанк), 2 лізингові компанії та 3 страхові компанії. З метою створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва Бучанською міською радою розробляється Програма розвитку малого середнього підприємництва у місті Буча, відповідно до якої буде здійснюватися забезпечення дотримання принципів державної регуляторної політики при плануванні, підготовці проектів регуляторних актів та аналізу регуляторного впливу відстеження впливу таких актів на підприємницьке середовище, оновлення бази вільних площ, що належать до територіальної громади та можуть бути передані в оренду, здійснюватися сприяння передачі в оренду вільних площ, що належать до територіальної громади шляхом проведення конкурсу.

В лютому 2021 року розпочала свою діяльність Бучанська агенція регіонального розвитку, основні завдання діяльності якої:

- формування комплексного бачення розвитку громади;
- надання аналітичної та дослідницької підтримки;
- створення нових робочих місць;
- сприяння розвитку інфраструктури;
- залучення грантових коштів;
- підготовка інвестиційних портфелів;
- координація взаємовідносин між владою та бізнесом;
- співпраця з національними та міжнародними агенціями та донорськими організаціями;
- сприяння створенню технопарків;

- аналіз результатів та тенденцій соціально-економічного розвитку;
- впровадження інноваційних технологій;
- організація та участь у форумах, презентаціях, тренінгах, виставках, конференціях тощо.

В грудні 2021 року в місті Буча відкриється консалтинговий центр Дія-Бізнес. Це сучасний простір для підтримки бізнесу, що вже діє, та для тих підприємців, які тільки хочуть його відкрити.

У центрі можна буде:

- отримати безоплатні консультації з відкриття та розвитку бізнесу;
- приходити на бізнес-івенти;
- навчатися;
- записувати подкасти (є спеціальна кімната);
- скористатися безоплатним коворкінгом чи «brainspace»;
- шукати інвесторів та партнерів;
- спілкуватися з іншими підприємцями.

Тут також буде працювати спеціальна pop-up-локація, де кожен може тестувати власний продукт, отримати фідбек на свій товар і пропрацювати всі аспекти перед його виходом на ринок.

Для стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури та підтримки інноваційної діяльності в громаді планується відкриття Центру підтримки бізнесу (ЦПБ). Загальна ціль проекту - прискорення економічного регіонального розвитку шляхом підтримки та розвитку мікро, малого та середнього бізнесу у Київській області у рамках реформи децентралізації.

Переваги створення ЦПБ для громади:

1. Зі створенням ЦПБ громада отримає ріст економічних показників серед представників МСБ, що призводить до росту ВРП, а також створення нових робочих місць, а також кваліфікованих професіоналів.
2. Створення конкурентного та справедливого ринку, що призведе до створення якісних товарів та послуг, які матимуть змогу конкурувати на регіональному та міжнародному рівні.

3. Посилення спроможності створювати додану вартість для своїх громад та бізнесу.

Переваги створення ЦПБ для підприємців/бізнесу:

1. Підприємці отримують кваліфіковану підтримку, розвиток своїх підприємницьких здібностей, обґрунтовані відповіді на запитання, можливість розмістити свій бренд, продукт тощо в спеціально обладнаному місці в ЦПБ для популяризації та ознайомлення з ним інших підприємців.

2. Підприємці будуть відчувати піклування та розумітимуть, що держава та місцева влада знає про їх проблеми та створює нові можливості для них.

3. Підприємці матимуть змогу ділитися своїми проблемами з іншими підприємцями в спеціально створених для цього місцях.

4. Представники МСБ також будуть першими отримувати точну та чітку інформацію щодо змін в законодавстві та будуть правильно її інтегрувати на своїх підприємствах.

У разі необхідності міською владою проводяться заходи з підтримки місцевих товаровиробників, в тому числі виставки-ярмарки із залученням суб'єктів підприємницької діяльності міста. Також для малих підприємств та фізичних осіб-підприємців, міською владою надаються приміщення та земля в оренду на умовах, визначених чинним законодавством.

Постійно зростає роль малого підприємництва у формуванні доходів до бюджету. Так, до бюджету Бучанської МТГ за 9 місяців 2021 року надійшло 79 353,9 тис. грн єдиного податку.

З метою створення сприятливих умов для розвитку підприємництва в місті, подолання адміністративних бар'єрів, скорочення термінів реєстрації та отримання дозвільних документів у сфері господарської діяльності створений та працює Центр надання адміністративних послуг, який надає 251 послугу.

Налагоджена прозора система прийняття регуляторних актів, що передбачає недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання у діяльність суб'єктів господарювання, забезпечення дотримання процедур підготовки регуляторних

актів. На сайті міської ради створено розділ «Регуляторна політика», де постійно висвітлюється інформація щодо державної регуляторної діяльності в громаді.

Починаючи з 2021 року в основу розвитку регіональної політики є застосування підходу смарт-спеціалізації, як національну або регіональну інноваційну стратегію діяльності з потребами бізнесу, щоб послідовно й адекватно реагувати на нові можливості та зміни. В рамках смарт-спеціалізації Київської області визначені чотири напрямки:

- виробництво інноваційних харчових продуктів з вдосконаленими споживчими якостями (функціональна їжа);
- розробка енергоефективних рішень на основі альтернативних джерел енергії;
- інноваційна продукція для будівництва, дизайну та побуту;
- біоактивні речовини та фармацевтика для здоров'я людини.

Згідно з Розпорядженням голови Київської обласної державної адміністрації від 05.10.2020 року № 543 в Бучанській міській територіальній громаді створений інноваційний медичний кластер. Підприємці громади залучаються до круглих столів, зустрічей щодо обговорення перспективних напрямків розвитку регіону.

При підтримці Бучанської міської ради та Київського обласного центру зайнятості проводилося спілкування з підприємцями громади у формі ділової гри «Розпочни та вдосконалюй свій бізнес», де було проведено діагностику персональної та командної ефективності за допомогою ділової гри. За підсумками зустрічі та з метою подальшої комунікації було прийнято колективне рішення створити Viber-групу для швидкого обміну інформацією.

Виконавчою владою громади систематично проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота серед суб'єктів господарювання щодо навчальних програм з питань організації та ведення бізнесу, змін у пенсійному та податковому законодавстві, легалізації заробітної плати найманих працівників та оформлення трудових відносин, започаткування бізнесу та існуючих програм стимулювання підприємництва, а також постійно проводиться робота щодо

висвітлювання заходів, які направлені на популяризацію самозайнятості і розвитку підприємницьких ініціатив. Інформація розміщується на офіційному веб-сайті Бучанської міської ради, в соціальній мережі Facebook та в групі для бізнесу в мобільному додатку Viber.

З метою спрощення процесу відкриття бізнесу та стимулювання розвитку стартапів Бучанська міська рада планує приєднатись до платформи ефективного регулювання Start Business Challenge для локалізації покрокових інструкцій з відкриття власної справи.

З метою поінформованості населення про стан, основні тенденції та процеси на локальному ринку праці, центром зайнятості організуються та проводяться групові загальноінформаційні семінари з питань зайнятості та стану ринку праці для шукачів роботи та роботодавців. 39 % новостворених ПОУ охоплено послугами служби зайнятості.

За звітний період працівниками центру зайнятості відвідано 46 ПОУ. Активізовано співпрацю з роботодавцями Бучанського району з питань легалізації зайнятості населення та запобіганню використанню праці найманих працівників без належного оформлення трудових відносин.

Центр зайнятості підвищує рівень поінформованості населення про можливі ризики для громадян, які вирішили нелегально працювати без оформлення трудових відносин .

З метою легалізації зайнятості населення та запобіганню використанню праці найманих працівників без належного оформлення трудових відносин центр зайнятості плідно співпрацює з підприємствами, організаціями та установами.

В центрі зайнятості постійно проводяться семінари та співбесіди з роботодавцями на яких вивчається потреба роботодавців у професійних кадрах, надається консультативно – методична допомога з питань підвищення якісного рівня кадрового потенціалу підприємства та інформування про переваги співпраці зі службою зайнятості в цілому. Протягом звітного періоду проведено 9 семінарів з кадровими службами ПОУ.

Фахівці центру зайнятості приймають участь у роботі регіональних груп з легалізації зайнятості, інформують клієнтів служби зайнятості щодо освітніх програм за напрямом «Підприємництво», а саме:

- освітній портал Державної служби зайнятості;
- онлайн додаток на системі Android «Центр розвитку підприємництва»;
- платформа онлайн – курсів PROMETHEUS;
- американський освітній проект, заснований професорами Стенфордського університету - COURSERA;
- український освітній проект - EDERA.

Центром зайнятості постійно проводиться цілеспрямована робота щодо залучення безробітних до навчання за професіями, що нададуть можливість самореалізуватися.

На основі SWOT-аналізу було виявлено логічні зв'язки між внутрішніми (сильні та слабкі сторони) та зовнішніми (можливості та загрози) факторами, які мають відношення до розвитку малих та середніх підприємств у громаді. Ці фактори були враховані при створенні діяльності Програми.

Реалізація Програми сприятиме поступовому збільшенню кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва, створенню нових робочих місць, зниженню рівня безробіття та соціальної напруги в місті, створенню сприятливого середовища для розвитку конкуренції, підвищення професійної підготовки, перепідготовка працівників, збільшення доходів від діяльності малого та середнього бізнесу.

Проведений аналіз свідчить, що малий бізнес в громаді розвивається уповільнено, але рівномірно. Його потенціал не реалізується в достатній мірі внаслідок ряду проблем, як на місцевому, так і державному рівні.

У разі необхідності міською владою проводяться заходи з підтримки місцевих товаровиробників, в тому числі виставки-ярмарки із залученням суб'єктів підприємницької діяльності міста. Також міською владою малим підприємствам та фізичним особам-підприємцям надаються приміщення та

земля в оренду на умовах, визначених чинним законодавством.

2.3. Оцінка економічного механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Економічний механізм підвищення інвестиційного потенціалу територіальної громади покликаний діяти на двох рівнях: на макрорівні через цілеспрямовані дії територіальної громади щодо регулювання залучення інвестицій та на регіональному рівні в процесі конкретної економічної співпраці між місцевими одиницями та потенційними інвесторами. Проте наразі місцева влада має обмежені ефективні економічні механізми впливу на інвестиційну діяльність, оскільки економічні механізми специфічного характеру запроваджуються лише на національному рівні.

Одним із можливих шляхів збільшення обсягів інвестування територіальних громад є використання механізмів управління економічними інвестиціями на національному рівні. Модель економічного механізму доцільно представляти як систему блоків, об'єднаних прямими і зворотними зв'язками, що сприяє створенню системи економічних показників, стимулів і санкцій, які спрямовують, регулюють і контролюють дії учасників інвестування (рис. 2.1).

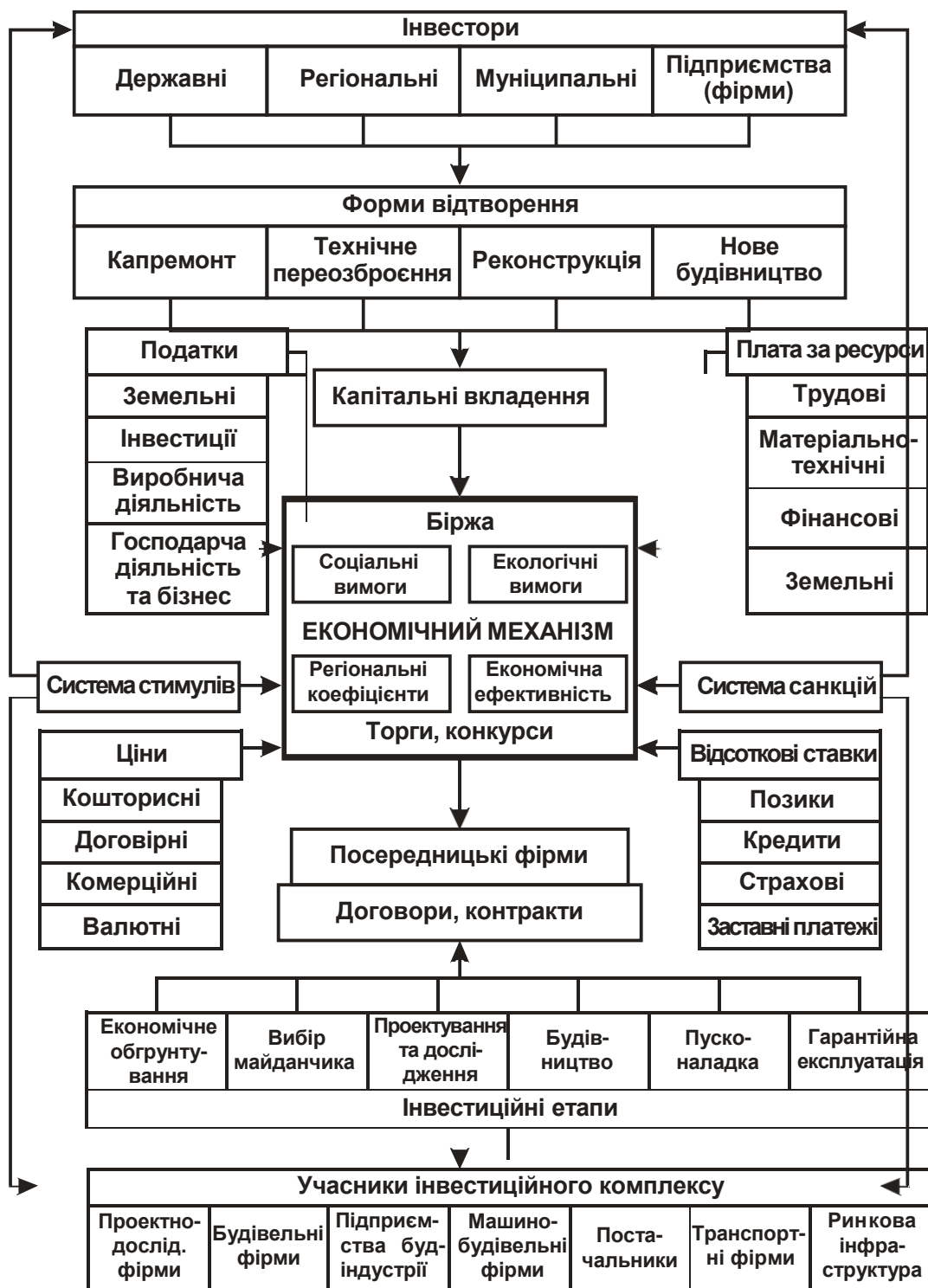

Рис. 2.1. Модель економічного механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Основними складовими економічного механізму нарощення інвестиційного потенціалу в територіальній громаді і є:

- 1) фінансово-кредитний механізм;
- 2) податковий механізм;

- 3) механізм платежів за виробничі та природні ресурси;
- 4) ціновий механізм;
- 5) механізм економічних стимулів та санкцій.

Відправний керуючий вплив на інвестиційну діяльність в територіальній громаді і забезпечує фінансово-кредитна система, модель якої представлена в на рис. 2.2.

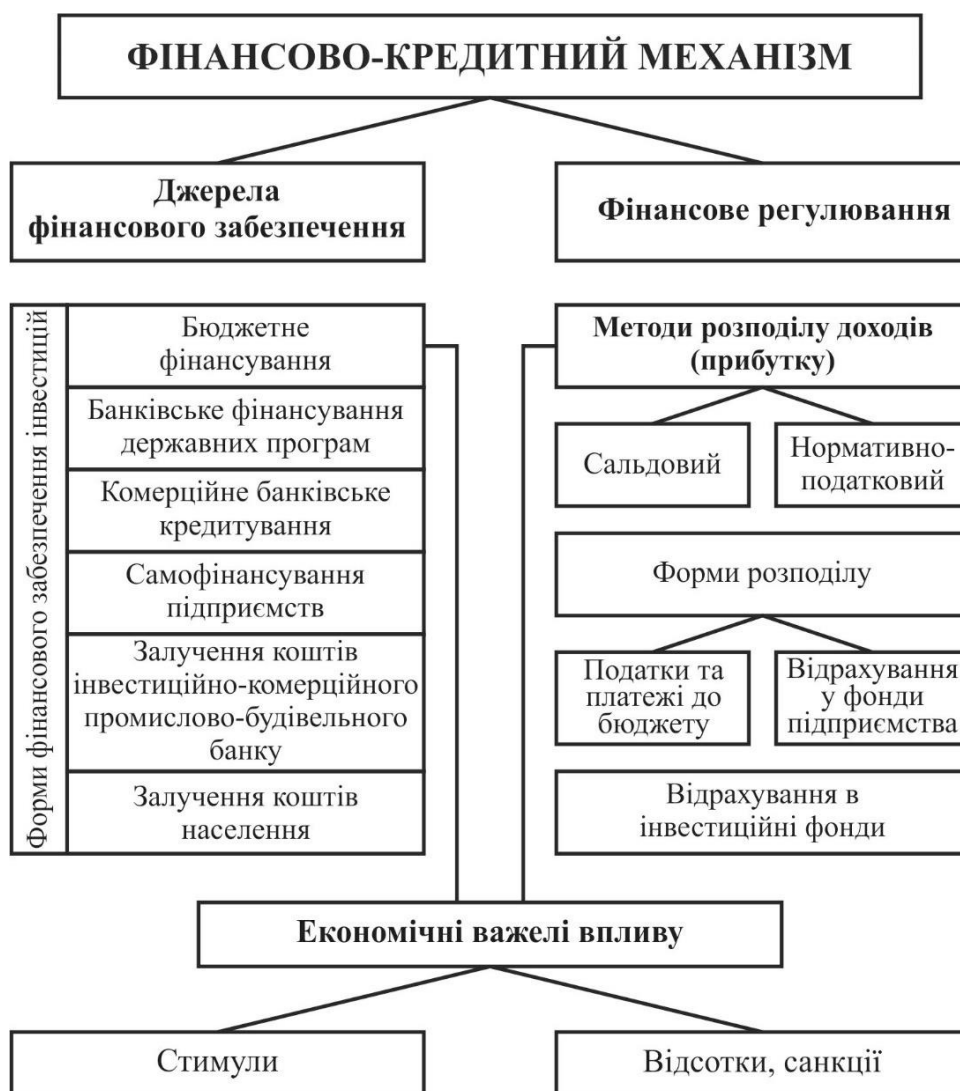

Рис. 2.2. Модель фінансово-кредитного механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади

Конкретні форми фінансово-кредитних відносин – це потужний інструмент впливу місцевих органів влади на господарчі процеси, засіб взаємодії

та узгодження економічних інтересів учасників інвестиційної діяльності в територіальній громаді.

Для фінансово-кредитної системи характерною є недостатність інвестиційних ресурсів для фінансування пріоритетних галузей та сфер економіки територіальної громади. До форм фінансового забезпечення інвестицій належать:

- 1) бюджетне фінансування;
- 2) бюджетне фінансування державних програм;
- 3) комерційне банківське кредитування;
- 4) самофінансування підприємств;
- 5) залучення коштів населення.

Економічна та фінансова основа нарощення інвестиційного потенціалу в територіальній громаді і неможлива без:

- створення системи розподілу фінансових ресурсів між державним бюджетом і бюджетами регіонів та територіальних громад;
- «завершення формування власності територіальних громад (комунальної власності)» [22];
- «законодавчого врегулювання правового режиму спільної власності територіальних громад» [32];
- «розроблення та затвердження системи мінімальних соціальних стандартів державних і громадських послуг, що гарантовано фінансуватимуться з державного та місцевого бюджетів» [22];
- «вироблення прозорої системи формульного визначення показників бюджету та розподілу трансфертів між бюджетами різних рівнів, яка базуватиметься на об'єктивних показниках і критеріях» [22];
- збільшення переліку власних доходів місцевого бюджету і створення стимулів для збільшення доходів місцевих бюджетів [68]

Місцеві органи влади покликані підтримувати розвиток інвестиційної діяльності шляхом сприяння в забезпеченні фінансовими ресурсами.

Бучанська міська рада постійно вживає заходів щодо поліпшення інвестиційної привабливості громади та збільшення обсягів надходжень вітчизняних та іноземних інвестицій.

Унікальне географічне розташування надає громаді найкращі інвестиційні можливості у Київській області.

З метою залучення фінансових інвестицій, покращення інвестиційної привабливості та розвитку бізнес-клімату у лютому 2021 року створена комунальна установа «Бучанська агенція розвитку», яка затвердила та впроваджує концепцію території пріоритетного розвитку Bucha Techno Garden в межах Возельського, Мироцького та Блиставицького старостинських округів, яка стане економічним магнітом і відкриє нові можливості для розвитку населених пунктів громади та зупинить трудову міграцію із громади: у разі зросте попит на висококласних спеціалістів і представників робітничих професій.

У листопаді 2021 року Бучанською міською радою, Бучанською агенцією регіонального розвитку, підписаний трьохсторонній Меморандум з групою компаній «Ecosoft BWT» будівництва компанією виробничих потужностей щодо на території пріоритетного розвитку «Bucha Techno Garden». Кінцевою метою Меморандуму є створення Індустріального парку для розміщення виробничих та складських потужностей компанії.

Близькість до столиці дає змогу місту широко розвивати споживчий ринок, вдале розташування на одній із трас державного значення (Київ-Ковель) дає можливість розміщувати потужні об'єкти торгівлі, які поліпшують сферу, створюють додаткові робочі місця, тим самим призводять до наповнення місцевого бюджету.

Висновки до другого розділу

1. Щоб заручитися підтримкою для проектів, надзвичайно важливо, щоб громада брала участь у роз'яснювальній діяльності, яка підкреслює довгострокові переваги, які ці проекти можуть принести. Вирішуючи проблему, важливо

зосередитися на конкретних характеристиках, які вказують на потенційне покращення якості життя громади завдяки вдосконаленню управління. Політичний вплив проектів є незаперечною реальністю для громади. Кожен проект має багатогранний ефект, оскільки він не лише досягає поставлених цілей, а й справляє певний рівень політичного впливу, який може бути як позитивним, так і негативним для нинішнього керівного органу.

2. За допомогою методики SWOT аналізу проведено оцінку інвестиційного потенціалу Бучанської ТГ. Цей метод передбачає виявлення сильних і слабких сторін інвестиційного потенціалу, а також прогнозування можливих перешкод і загроз для його зростання. Комплексний аналіз показав, що враховуючи сильні сторони, такі як успішна історія співпраці міської ради з інвесторами та наявність землі для інвестиційного розвитку, ці фактори разом мають потенціал для значного розширення можливостей у туристичному секторі, залучення інвесторів та зрештою призведе до створення нових можливостей для працевлаштування та збільшення доходів для місцевої громади.
3. Під час ретельного обстеження організаційно-функціональної структури, спрямованої на підвищення інвестиційного потенціалу Бучанської ТГ, було виявлено ряд недоліків. Зокрема, покладено обов'язки із залучення інвестицій на два окремих департаменти: департамент економічного розвитку, інвестицій та комунальної власності та департамент муніципального розвитку, інновацій та енергоефективності. Крім того, є дублювання в назвах відділів, оскільки «економічний розвиток» уже включено в поняття «місцевий розвиток».
4. Оцінка економічного механізму підвищення інвестиційного потенціалу територіальної громади виявила дворівневий підхід. По-перше, на макрорівні територіальна громада веде цілеспрямовану діяльність щодо регулювання залучення інвестицій. По-друге, на регіональному рівні місцеві суб'єкти господарювання співпрацюють із потенційними інвесторами для сприяння інвестиціям. Проте нинішній стан справ свідчить про те, що місцева влада має обмежені економічні механізми впливу на інвестиційну діяльність. Ефективні економічні механізми впроваджуються насамперед на національному рівні.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

3.1. Детермінанти розвитку та вплив на фінансову стійкість територіальних громад

Процес фінансової децентралізації мав суттєвий вплив на місцеві бюджети, зробивши їх незалежними від Державного бюджету. Це створило нові можливості для розвитку територій шляхом реалізації конкретних проєктів, що відповідають потребам громади. Однак успішність життєздатності територіальних громад найбільше залежить від економічного аспекту. Введення воєнного стану в Україні з лютого 2022 р. суттєво змінило умови життєдіяльності суспільства загалом. Ця ситуація також вплинула на подальший розвиток територій, що утворюють місцеві громади. У таких умовах виникають нові виклики і завдання для громадськості та територій. Важливо знайти шляхи адаптації до нових умов, розробити ефективні стратегії розвитку та забезпечити економічну стійкість. Реалізація реальних проєктів та економічних ініціатив, спрямованих на підтримку та розвиток територій, стає особливо важливою.

Одним з способів зміцнення фінансової стійкості є створення сприятливого інвестиційного середовища на території громади. Це включає в себе проведення маркетингових заходів, просування туристичного потенціалу, залучення іноземних і внутрішніх інвесторів. Крім того, розвиток малих і середніх підприємств, підтримка підприємницької активності та розвиток інноваційних проєктів є додатковим джерелом фінансування для громади. Окрім того, важливо забезпечити ефективне фінансове планування, контроль та аудит фінансових операцій. Це дозволяє громадам ефективно управляти своїми фінансами, забезпечувати прозорість і відповідність витратам.

Основою для досягнення стабільного та сталого економічного зростання та розвитку як у регіональному, так і в національному контексті є співпраця

територіальної громади та суб'єктів господарювання. Розраховувати лише на кошти, виділені з державного та місцевих бюджетів, недостатньо для реалізації масштабних стратегічних ініціатив, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності територіальної громади.

Проте розвиток територіальних громад на регіональному та міському рівнях має певні обмеження.

Почнемо з того, що брак кваліфікованих фахівців, здатних забезпечити першокласну розробку та підтримку проекту, є однією з головних проблем.

Ще однією перешкодою є неефективність механізмів управління та координації розвитку територіальних громад. Проте є успішні приклади подолання цього виклику, наприклад, створення громадських представництв підприємців та залучення експертно-консультаційних організацій у різних сферах.

Ще один виклик виникає в процесі юридичного оформлення державної та комунальної власності.

Крім того, ризики, пов'язані з потенційними інвесторами, характеризуються значним рівнем невизначеності.

Наразі органи державної влади та місцевого самоврядування докладають зусиль для підвищення інвестиційної привабливості регіонів. Ці заходи охоплюють низку цільових ініціатив, спрямованих на підтримку розвитку бізнесу, таких як податкові пільги, державні гарантії, субсидії та забезпечення майна. Для налагодження співпраці влади та бізнесу організуються ярмарки та виставки, як міжрегіональні, так і міжнародні. Однак варто зауважити, що представники регіональної влади часом некоректно пов'язують ці партнерства з ТГ.

Щоб залучити приватних інвесторів до проектів ТГ, важливо, щоб законодавство у цій сфері охоплювало широкий спектр інструментів, демонструвало всеосяжний рівень деталізації та усувало будь-яку потенційну неоднозначність у його положеннях з правової точки зору. Отже, можна зробити висновок, що існуюча правова база встановлює конкретні обставини, які

сприяють просуванню ТГ.

Відданість регіональної влади розвитку механізмів ТГ проявляється через створення спеціалізованих структур управління в органах виконавчої влади. Ці структури, такі як відділи, департаменти та комітети, беруть на себе провідну роль в ініціюванні та нагляді за партнерськими проектами. Наразі у територіальних громадах створено координаційні ради та робочі органи, а в окремих регіонах подібні структури ще у стадії формування. В інших сферах зростає визнання важливості включення структури управління територіальними громадами, що веде до підготовки інвестиційних проектів. Для оптимізації ресурсів та уникнення розширення апарату управління на існуючі підрозділи в територіальних громадах покладено додаткові обов'язки щодо розвитку ТГ.

Таким чином, можна зробити висновок, що триває створення організаційної системи для нагляду за ТГ, хоча ефективність цих структур залишається недостатньою. Отже, стає обов'язковим створення спеціальних органів управління, відомих як центри ТГ, які функціонуватимуть як автономні органи, відповідальні за нагляд за ТГ у регіоні. Їхні цілі включатимуть стратегічне планування, експертну оцінку, формулювання нормативно-правової бази, створення сприятливих умов, оцінку ризиків та вивчення можливостей ресурсної співпраці між учасниками ТГ.

Мета цієї структури – виступати єдиним координуючим органом, який об'єднує представників територіальної громади та бізнес-структур. Його основна мета – оптимізувати та полегшити взаємодію ресурсів учасників для ефективної реалізації важливих для економіки регіону проектів.

Процесу розробки та реалізації проектів ТГ заважають різні чинники, у тому числі неузгодженість таких питань, як розмір і форма участі обох сторін партнерства, умови угод з приватними інвесторами, розподіл ризиків і обов'язки.

Іншою проблемою, яка виникає, є недостатня кваліфікація державних службовців у питаннях ТГ.

Відсутність кваліфікації працівників територіальних громад створює серйозну проблему для ефективного просування та реалізації ініціатив

партнерства між владою та бізнесом. Ця проблема часто виникає через їх неспроможність точно сформулювати вимоги до проекту, визначити його кількісні та якісні характеристики, налагодити конкурентний процес відбору, адмініструвати довгострокове регулювання проектів ТГ, створити механізм бюджетного контролю тощо. Враховуючи різноплановий характер цих проектів, необхідно приймати складні рішення, що потребує значного рівня знань у сфері ТГ.

Третій виклик полягає в неадекватності проектних пропозицій, які виконуються на основі ТГ як основи.

Питання обмеженості знань комерційних структур щодо потенційних стратегій розширення інвестиційних можливостей вимагає серйозної уваги.

Однією з основних проблем є значний ризик і труднощі із залученням значних фінансових ресурсів від приватних партнерів, водночас забезпечуючи сприятливі умови для успішного фінансування довгострокових інвестицій у розвиток інфраструктури.

Проблема виникає через реальність того, що не всі інвестори мають можливість розподілити свої фінансові активи на високоризиковану довгострокову справу. За відсутності достатнього фінансування проекти стають сприйнятливими до ймовірності незавершення, що є непривабливим для потенційних інвесторів.

Наразі управління ТГ у різних регіонах переважно контролюють різні підрозділи виконавчої влади, і їхні дії часто неузгоджені. Ця неузгодженість є основною причиною відсутності комплексної політики щодо інвестицій та інновацій. Отже, для ефективного реалізації інвестиційних проектів у ТГ вкрай необхідно створити спеціалізовану структуру управління.

Пояснення необхідності створення спеціалізованої інфраструктури в регіонах таке:

Декілька зарубіжних країн мають успішний досвід створення ефективно структурованих структур для підвищення інвестиційного потенціалу.

Встановивши спеціальну структуру управління, можна досягти

концентрації та ефективного використання наявної інформації щодо проектів ТГ.

Приватні інвестори вважають більш вигідним співпрацювати з однією організацією, а не з кількома окремими організаціями, серед інших факторів, завдяки зручності, яку це пропонує.

Розвитку ТГ заважає негативний вплив війни з Російською Федерацією, що є п'ятою проблемою.

Наслідки війни — падіння життєвого рівня населення, зменшення фактичного валового національного продукту. В першу чергу це стосується довгострокових проектів із розширеним терміном реалізації та окупності, наприклад проектів ТГ. Криза пришвидшила необхідність вдосконалення існуючої системи регіонального економічного управління. Як наслідок, влада змушена шукати нові підходи та коригувати існуючий механізм управління проектами ТГ. Цей процес вимагає часу та знижує ефективність управлінських зусиль.

Наявність перешкод і викликів у розвитку ТГ перешкоджає його ефективному розвитку, тим самим збільшуючи потенційні ризики для інвестицій.

Дозвольте мені підкреслити ключові ризики, пов'язані з різними аспектами, включаючи будівництво, експлуатацію та введення в експлуатацію об'єктів, виробництво, ринок, захист навколишнього середовища, фінанси, банкрутство, бюрократію, корупцію, втрату контролю над приватним сектором, політику, природу, економіку, і військ.

Ризики, пов'язані з проектами ТГ, хоч і подібні до ризиків проектів приватних компаній, але мають чітку природу та співвідношення.

Отже, можна зробити висновок, що процес нарощування інвестиційного потенціалу ТГ стикається з різноманітними проблемами правового (як-от відсутність нормативно-правової бази діяльності ТГ), економічних (включно з нерозвиненістю ринку та партнерських відносин), управлінського (зокрема відсутність професійної юридичної підготовки державних і муніципальних

службовців для складання відповідних договорів у цій сфері).

На даний момент існує потреба в низці ресурсів для зміцнення економіки, включно зі створенням інвестиційного центру. Цей центр слугує уряду засобом залучення приватних підприємств до вирішення власних проблем. Розвиток ТГ стикається з численними перешкодами, які необхідно подолати, щоб запобігти потенціалу оманливих перспектив щодо його зростання.

Концепція ефективної інтеграції міських територій шляхом використання інвестиційного потенціалу ТГ була темою дискусій протягом значного періоду. Однак практичні рішення цього питання почали формуватися лише нещодавно. Країни Європи та США були піонерами у створенні організаційних механізмів інтегрованого розвитку міських територій, які довели свою успішність за підтримки ТГ.

На відміну від інших країн, великі мегаполіси в межах нашої територіальної громади все ще стикаються з численними невирішеними питаннями, пов'язаними з відродженням і розширенням колишніх промислових зон у центрі міста, реконструкцією застарілих житлових кварталів і комплексним розвитком маловикористаних міських територій, та ін.

Під комплексним розвитком територій ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних заходів по формуванню території, створенню інфраструктури та (або) об'єктів капітального будівництва, здійснюються юридичними, фізичними особами, органами державної влади та спрямований на якісне перетворення забудованих і вільних від забудови (неосвоєних) міських територій з метою їх найкращого і найбільш ефективного використання з урахуванням функцій, що забезпечують сталий розвиток міських територій.

Спроможні громади мають стати базовим елементом ефективної системи влади в Україні. У процесі функціонування громади відчутно вплив багатьох внутрішніх і зовнішніх викликів, які не завжди можна ліквідувати у відповідний час, наявними засобами та підходами до управління. До внутрішніх викликів можуть належати: – відсутність загальноприйнятих пріоритетів розвитку щодо надання базових послуг територіальних громад, зростання фінансових ресурсів,

використання власного потенціалу. Після об'єднання ці пріоритети потребують перегляду, уніфікації підходів у забезпеченні рівного управління і розподілу об'єднаних ресурсів; – потреба якісного та ефективного управління використання земельних, бюджетних та інших ресурсів, які стали доступними для громади і є основою для їх розвитку; – збільшилась кількість зацікавлених сторін (окремі населені пункти, мешканці, громадські рухи тощо), з якими необхідно узгоджувати прийняття рішень щодо діяльності громади; – формування стратегічного плану розвитку громади, який до об'єднання не приймався у селах, селищах. Відсутні практичні навички та досвід до результативного аналізу впливу чинників об'єктивного та суб'єктивного характеру. Більшість громад не володіє реальною оцінкою власних можливостей соціально-економічного потенціалу, особливо природноресурсного багатства, екологічних наслідків господарської діяльності окремих підприємств у минулому; – релокованість бізнесу з територій постраждалих від війни, відкриття нових підприємств та освоєння інфраструктурних об'єктів, які були в стані руйнування.

Не менш важливим є аналіз зовнішніх викликів, на які громада має реагувати професійно, вміло використовуючи для розвитку громади. Зокрема: – глобалізація економіки та співіснування у відкритому просторі, будучи відносно закритою системою у межах повноважень управління, власних ресурсів, площі території, населення тощо; – у відкритому сенсі, на розвиток громади впливає економічний простір України, світовий ринковий простір, інвестиційний простір зовнішнього походження, соціальні послуги (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, екологія та інші складові) які так чи інакше виходять за межі громади у питаннях джерел походження, прийняття рішень суб'єктами; – зростання рівня трудової міграції, яка не може бути врегульована штучно засобами територіальної громади, оскільки це велика проблема глобальної трудової сегментації, на яку впливають виклики економічного розвитку країн усього світу; – загрозливі темпи старіння населення та високий рівень безробіття у селах, які неможливо зупинити без проведення масштабних державних реформ

в галузі охорони здоров'я, соціального захисту, інвестиційної привабливості, подолання проявів депресивності на окремих територіях; – посилення міжнародної конкуренції за інвестиційні ресурси, інші вигоди та блага, які так чи інакше торкаються громади, претендуючи на землі, сировинні ресурси, поклади корисних копалин тощо; – політична складова державної регіональної політики, засади децентралізації влади, державний адміністративний контроль; – загроза техногенної та екологічної проблеми в окремих регіонах, що негативно впливає на життя та здоров'я людей, гальмує загальний економічний ріст; – воєнні дії, які спричинили знищення інфраструктури, міграцію, зробили екологічно непридатною територію багатьох громад. Зазначені виклики є основою вдосконалення управління територіями, яке, як у загально прийнятій моделі управління, містить: аналіз фактичного стану та чинників, що впливають на нього тепер і у майбутньому, планування розвитку, організація управлінського процесу в усіх структурах громади, ефективний зовнішній і внутрішній контроль за фінансовими ресурсами [7].

Важливо відзначити, що фінансова самодостатність територіальних громад відіграє суттєву роль у досягненні економічної незалежності, яка є основним фактором для успішного господарського розвитку територій і задоволення потреб населення в соціальних послугах. Покращення фінансової спроможності громади може бути досягнуто шляхом реалізації таких підходів:

1. Методи управління – ефективне управління фінансами територіальної громади, включаючи бюджетний процес, контроль за витратами та оптимізацію фінансових процедур.
2. Розвиток ринкових відносин і структур – стимулювання розвитку підприємництва, формування конкурентоспроможних ринків і забезпечення прозорих і ефективних механізмів регулювання економічної діяльності.
3. Використання власного економічного потенціалу – максимальне використання наявних ресурсів і потенціалу громади для розвитку місцевого господарства, залучення інвестицій і створення робочих місць.
4. Підтримка розвитку місцевого бізнесу – запровадження заходів для підтримки та стимулювання розвитку місцевих підприємств, включаючи надання фінансової

підтримки, консультування та сприяння доступу до ринків. 5. Сучасні форми господарської діяльності – розвиток інноваційних форм господарської діяльності, таких як соціальне підприємництво, партнерство з приватним сектором і використання нових технологій для збільшення ефективності виробництва та надання послуг. 6. Залучення населення до підприємницької діяльності – створення сприятливих умов і підтримка для розвитку підприємницької культури серед населення, надання освітніх і консультативних послуг для підприємців. 7. Створення привабливих умов для інвесторів – розроблення та реалізація інвестиційних проєктів, залучення іноземних і внутрішніх інвесторів, створення сприятливого інвестиційного клімату та захист прав інвесторів. Загальною метою цих заходів є підвищення фінансової стійкості територіальних громад, що забезпечує їм можливість самостійно здійснювати розвиток, забезпечувати економічний зріст, поліпшувати соціальну інфраструктуру та задовольняти потреби громадян. Оптимальні шляхи розв’язання проблем економічного зростання територій і пріоритетні напрями фінансової політики територіальних громад можуть бути такими [9]: 1. Підвищення добробуту і якості життя громадян – забезпечення доступу до якісних соціальних послуг, розвиток освіти, охорони здоров’я, культури та спорту, підтримка соціально вразливих верств населення. 2. Формування привабливих інвестиційних умов – створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури, підтримка інноваційних і перспективних галузей, привертання іноземних і внутрішніх інвестицій. 3. Підтримка та забезпечення сталого зростання економічної сфери – підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток підприємництва та інновацій, створення сприятливих умов для розвитку підприємницької активності. 4. Розвиток ділової інфраструктури – створення умов для надання якісних юридичних, аудиторських, консалтингових послуг, розвиток технологічної та інформаційної інфраструктури, що сприяє підтримці бізнесу та економічному зростанню. 5. Покращення стану технічної інфраструктури – інвестиції у розвиток доріг, енергетичних, транспортних і комунікаційних мереж, забезпечення надійного та

якісного доступу до інфраструктури для підприємств і населення. 6. Зміцнення дохідної бази громади – розвиток економічної діяльності, стимулювання підприємництва та розвитку місцевого бізнесу, залучення нових інвестицій, дохідних джерел фінансування, а також ефективне управління бюджетними ресурсами. 7. Підвищення ефективності бюджетних витрат – оцінювання та оптимізація розподілу бюджетних коштів, ефективне використання фінансових ресурсів для реалізації соціальних та економічних програм і проєктів. 8. Удосконалення міжбюджетних відносин – розроблення механізмів співпраці та координації між різними рівнями влади та територіальними громадами для стимулювання соціально-економічного розвитку, обміну досвідом і ресурсами. 9. Широке залучення громадськості до бюджетного процесу – забезпечення прозорості та участі громадськості у формуванні бюджету, залучення громадських організацій, жителів і бізнесу до прийняття рішень щодо використання бюджетних коштів і пріоритетів розвитку. 10. Створення привабливих умов для інвесторів – підтримка інвестиційного клімату, спрощення процедур бізнесу, надання підтримки та послуг для інвесторів, залучення іноземних і внутрішніх інвестицій для стимулювання розвитку економіки та підвищення рівня життя населення. Ці шляхи та напрями фінансової політики сприяють забезпеченню економічного зростання територій, підвищенню рівня життя громадян, створенню робочих місць і розвитку підприємництва, залученню інвестицій і зміцненню фінансової стабільності територіальних громад. Використання цих оптимальних шляхів сприяє забезпеченню економічної самостійності громад, розвитку їх потенціалу та зміцненню їх фінансової бази. Підвищення добробуту і якості життя громадян є основною метою фінансової політики територіальних громад.

Шляхом формування привабливих інвестиційних умов і залучення інвестицій на територію громади, забезпечення сталого зростання економічної сфери та підтримки малого та середнього бізнесу, громади забезпечують розвиток територій і створення нових робочих місць. Однак для досягнення цих цілей необхідно також зміцнити дохідну базу громади, мобілізувати внутрішні

податкові резерви та підвищити ефективність бюджетних витрат. Крім того, важливим елементом є створення привабливих умов для інвесторів, залучення громадськості до участі у формуванні бюджетного процесу та підтримка розвитку місцевого бізнесу. Загалом реалізація оптимальних шляхів і пріоритетних напрямів фінансової політики сприятиме зміцненню фінансової стійкості територіальних громад, забезпеченню їх економічної самостійності та підвищенню рівня життя населення.

Фінансова децентралізація призвела до того, що місцеві бюджети стали незалежними від Державного бюджету, що відкрило нові можливості для розвитку територій шляхом впровадження реальних проєктів, що відповідають потребам громади. Цей процес дозволяє громадам самостійно ухвалювати рішення про використання фінансових ресурсів і встановлювати пріоритети розвитку з урахуванням місцевих потреб і перспектив.

У контексті воєнного стану на території України були внесені зміни до нормативно-правових документів щодо бюджетної сфери. Головною метою цих заходів є забезпечення ефективного функціонування місцевих бюджетів у цей непростий період. Особлива увага надається оперативному, безперервному і своєчасному виконанню місцевих бюджетів, які гарантують задоволення життєво важливих потреб мешканців територіальних громад. Ці зміни спрямовані на гарантування фінансової стабільності громад, щоб вони могли продовжувати забезпечувати основні послуги населенню, зміцнювати інфраструктуру та розвивати території, навіть в умовах складної політичної та економічної ситуації. Оперативне і правильне виконання місцевих бюджетів є основною передумовою для забезпечення стійкості та розвитку територіальних громад під час кризових умов.

Таким чином, в Україні воєнний час призвів до внесення змін у податкове та митне законодавство, що створило певні умови для ефективного реагування на потреби безпеки населення, фінансування територіальної оборони, функціонування комунальних підприємств і бюджетної сфери, а також сприяло полегшенню діяльності бізнес-структур для збереження робочих місць і

забезпечення виробництва необхідних товарів. Проте неочікувані події, такі як релокація підприємств і значна кількість військово-політичних об'єктів, можуть негативно позначитися на постраждалих територіях, що стали жертвами збройної агресії. Це спричинює незбалансоване фінансування місцевих бюджетів територіальних громад, що впливає на їх життєдіяльність і створює нові виклики, що вимагатимуть впровадження нових стратегій управління місцевим розвитком. В умовах проведення реформи децентралізації та економічних труднощів, спричинених воєнним станом, територіальні громади стикаються з недостатнім фінансовим забезпеченням і залежністю від дотацій для своїх бюджетів. У такій ситуації виникає необхідність знайти шляхи та методи для збільшення фінансової спроможності та розвитку громад. Нинішнє завдання органів місцевого самоврядування, які несуть більшу відповідальність перед громадою, полягає в забезпеченні життєдіяльності громад шляхом накопичення фінансових ресурсів, необхідних для їх життєздатності. Досягнення фінансової стійкості стає першочерговим завданням місцевих органів управління, які мають зосередити зусилля на залученні додаткових ресурсів і розвитку місцевої економіки. Це допоможе забезпечити ресурси для здійснення необхідних соціальних та інфраструктурних проєктів, зміцнити економічну самодостатність територій і забезпечити їхнє стійке функціонування у складних умовах.

3.2. Економічний опір зміцненню незалежності України: територіальні громади в умовах воєнного стану

У розпалі військового конфлікту, який триває, Україна стикається з безліччю перешкод і труднощів у всіх сферах життя. Серед цих викликів створення та зміцнення територіальних громад виступає як вирішальний фактор у забезпеченні економічної стабільності та зміцненні автономії та свободи нації. Значущість територіальних громад полягає в їх визначальній ролі у забезпеченні економічної незалежності та свободи України. Завдяки своїй активній участі у

формуванні та реалізації економічної політики ці громади сприяють розвитку стійкого та конкурентоспроможного економічного середовища.

Здатність економічної системи, організації чи нації протистояти несприятливим зовнішнім факторам, кризам, ринковим коливанням та іншим перешкодам, зберігаючи при цьому стабільність і здатність відновлюватися, називається економічною стабільністю. Економічна стійкість передбачає впровадження ефективних механізмів, стратегій і заходів, які гарантують стабільність, адаптивність і зростання в динамічному економічному ландшафті. Ключові елементи економічної стійкості охоплюють:

Мета економічної диверсифікації полягає в тому, щоб розширити галузь економіки, зменшивши залежність від кількох ключових секторів. Розширюючи діапазон економічних секторів, громади краще підготовлені для адаптації до коливань і викликів, забезпечуючи стабільний дохід і мінімізуючи ризики.

Метою є підвищення конкурентоспроможності та зміцнення конкурентних переваг територіальних громад як на регіональному, так і на глобальному рівнях. Це передбачає розвиток інноваційних галузей, підвищення якості продуктів і послуг, удосконалення маркетингових стратегій і вихід на нові ринки.

Здатність до гнучкості та адаптивності передбачає здатність швидко пристосовуватися до обставин, що змінюються, і відкривати невикористаний потенціал для зростання, уможливлючи плавний перехід між різними видами діяльності, здатність змінювати стратегії та адаптуватися до нових ринків або умов.

Для підтримки стабільності та врахування можливих негативних наслідків управління резервами та ризиками передбачає створення резервних фондів, використання механізмів страхування та проведення аналізу ризиків для прийняття рішень.

Інвестиції в освіту, навчання та розвиток навичок місцевого населення мають вирішальне значення для зростання людського капіталу. Ці інвестиції відіграють важливу роль у підвищенні продуктивності праці, сприянні інноваціям і підвищенні конкурентоспроможності. Віддаючи пріоритет розвитку

людського капіталу, громади краще готові долати економічні виклики та досягати сталого розвитку.

Інвестиції в розвиток інфраструктури охоплюють удосконалення транспортної, енергетичної, комунікаційної та соціальної інфраструктури, що призводить до покращення умов ведення бізнесу, підвищення доступності ринку та покращення якості життя населення. Ці складові допомагають забезпечити економічну стабільність територіальних громад у воєнний період, сприяють зміцненню їх незалежності та забезпеченню сталого розвитку навіть у складних умовах.

Економічний опір має стратегічне значення для країни, організації чи територіальної громади, оскільки він допомагає забезпечити сталість і розвиток за незвичайних обставин, таких як воєнний стан, економічні кризи, стихійні лиха чи геополітичні зміни.

Ефективна робота бізнес-структур для територіальних громад України в умовах воєнного стану має велике значення. Бізнес має забезпечувати доходи своїх власників та доходи працівників, а головне – забезпечувати доходи державного бюджету та бюджетів територіальних громад різних рівнів, що дозволить вирішити такі важливі проблеми, як фінансова спроможність мільйонів українців. громадян та підтримання платоспроможного попиту внутрішнього ринку; здатність територіальних громад оперативно вирішувати найважливіші соціально-економічні питання, зокрема щодо забезпечення функціонування об'єктів критичної інфраструктури; здатність держави акумулювати та концентрувати кошти для підтримки Збройних Сил України, забезпечення соціальних виплат та національної соціально-економічної стабільності.

Незважаючи на воєнний стан, місцева влада сьогодні продовжує свою роботу. Органи місцевого самоврядування (ОМС) усіх рівнів взаємодіють з військовими командуваннями та військовими адміністраціями, а за потреби узгоджують між собою окремі повноваження. Додаткові функції, покладені на місцеву владу в перші дні війни, стосувалися значного припливу внутрішньо

переміщених осіб. Органи місцевого самоврядування організували оформлення відповідного статусу, видачу посвідчень та за допомогою представників громади налагодили процес влаштування осіб, які залишили свої домівки. Органи державної влади оперативно врегулювали діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну та запровадження офіційного закону про воєнний стан створюють нові обмеження для громадян як щодо форм участі громадськості, так і щодо доступу до публічної інформації. Спочатку це пов'язано з проблемою безпеки, тому що опонент намагається використати всю можливу доступну (в тому числі публічну) інформацію як засіб нападу на нас. Зокрема, під час воєнного стану орган місцевого самоврядування або його заміна, військово-цивільна чи військова адміністрація не може оприлюднити проекти рішень. Публічні електронні записи (насамперед земельних ділянок, містобудівної документації) можуть бути обмежені для громадськості. Крім того, деякі громади тимчасово припинили проведення громадських бюджетних конкурсів або затримали проекти бюджетів участі (Це регулюється Постановою Кабінету Міністрів України, яка узаконює безоплатне замовлення/перерахування місцевих коштів з метою протидії російській агресії. У фактично бюджетні кошти, які були закладені на реалізацію ініціатив, перенаправляються на військові потреби). Це пов'язано з особливостями бюджетного процесу в умовах воєнного стану та обмеженістю фінансових ресурсів. (Народовлада на місцях під час воєнного стану).

Незважаючи на активну фазу російсько-української війни та перехід усіх політичних і суспільних процесів у військову площину, в Україні триває законотворча робота щодо вдосконалення механізмів місцевої демократії. А також – покращити відкритість та прозорість місцевого самоврядування.

Для підтримки українських міст у пошуку партнерів за підтримки Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи створено нову онлайн-платформу Cities4Cities. Платформа є безкоштовним онлайн-інструментом. Це дозволяє МВС України та інших регіонів Європи ділитися своїми потребами та

пропозиціями щодо міської інфраструктури, а також налагоджувати прями зв'язки для співпраці в отриманні практичної допомоги.

На погашення кредитів, наданих на покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів та обслуговування місцевого боргу, спрямовуються не всі доходи загального фонду місцевих бюджетів населених пунктів, розташованих на територіях, на яких введено воєнний стан, а лише 80 відсотків.

Держава у 2023 році спрямовує значні фінансові ресурси на місцевий рівень для створення умов для динамічного та збалансованого розвитку територій. Пріоритетними напрямками державної політики є фінансова підтримка громад та розвиток інфраструктури. Відповідно до наданих даних, виділені кошти розподіляються за такими напрямками (децентралізація):

- регіональний розвиток - 77,3 млрд грн;
- розвиток сільських територій - 0,2 млрд грн;
- розвиток сфери охорони здоров'я - 5,6 млрд грн;
- розвиток у сфері освіти – 3,9 млрд грн;
- розвиток дорожньої інфраструктури (включаючи дороги державного значення) - 19,9 млрд грн;
- розвиток інфраструктури (соціальне забезпечення) - 5,7 млрд грн;
- розвиток транспортної інфраструктури - 6,1 млрд грн;
- екологічна безпека - 0,2 млрд грн;
- резервний фонд державного бюджету - 0,03 млрд грн;
- інші напрями розвитку територій - 0,2 млрд. грн.

Загалом виділення фінансових ресурсів на розвиток місцевих громад та інфраструктури свідчить про стратегічне планування та розуміння необхідності забезпечення сталого та збалансованого розвитку територій. Це може сприяти зміцненню соціально-економічного потенціалу регіонів, покращенню якості життя населення та створенню сприятливого середовища для розвитку бізнесу та інвестицій.

За період з 2014 року по березень 2023 року спостерігається загальне зростання частки капітальних видатків у видатках місцевих бюджетів. Це

свідчить про збільшення уваги до інвестиційних проектів, розвитку інфраструктури та підтримки економічного зростання на місцевому рівні.

Важливість економічної свободи для розвитку територіальних громад полягає в тому, що вона створює сприятливі умови для економічного зростання, підприємництва та підвищення рівня життя мешканців. Розвиток територіальних громад є важливим чинником для економічного потенціалу України, оскільки вони є основою для створення сприятливих умов для бізнесу, інвестування та розвитку інновацій. Посилення підтримки територіальних громад та забезпечення їх сталого розвитку сприятиме підвищенню економічного показника країни в цілому та покращенню якості життя громадян.

Стратегії зміцнення економічної незалежності територіальних громад передбачають низку заходів та ініціатив, спрямованих на створення сталого економічного середовища та залучення інвестицій. Територіальні громади мають у своєму розпорядженні низку ефективних стратегій посилення своєї економічної незалежності.

1. Сприяння розвитку місцевого підприємництва передбачає створення сприятливого середовища для ведення бізнесу. Це включає спрощення бюрократичних процесів, надання допомоги малим і середнім підприємствам, надання фінансових і консультаційних ресурсів, а також реалізацію навчальних та освітніх ініціатив для підприємців.

2. Збільшення впізнаваності та продажів місцевих продуктів і послуг досягається за допомогою різних засобів, таких як організація місцевих ярмарків і фестивалів, впровадження брендингових кампаній, а також проведення рекламних і маркетингових ініціатив. Ця акція має на меті підвищити їхню популярність і збільшити обсяги продажів.

3. Модернізація та вдосконалення транспортної, енергетичної, телекомунікаційної та соціальної інфраструктури є важливим аспектом розвитку інфраструктури.

4. Зміцнення економічної незалежності може бути досягнуто шляхом налагодження партнерства з іншими громадами, регіонами та країнами. Цього

можна досягти шляхом підписання угод про співпрацю, обміну досвідом і знаннями, а також співпраці над спільними проектами та ініціативами.

5. Заохочення просування новаторських ідей і передових технологій - сприяння привабливості проривних інновацій і останніх технологічних досягнень (створення центрів для інновацій, надання допомоги новоствореним підприємствам і дослідницьким ініціативам, проведення конференцій і заходів, присвячених технологіям). Це активно сприяє створенню можливостей працевлаштування, підвищує ефективність і конкурентоспроможність громади.

Впроваджуючи ці стратегії, територіальні громади можуть посилити свою економічну незалежність, сприяти сталому розвитку та створювати середовище, сприятливе для процвітання. Для посилення економічної стійкості територіальних громад важливі інноваційні проекти та пілотні програми. Деякі ідеї для таких проектів і програм можуть включати: стартап-інкубатори та акселератори, кластери та промислові парки, цифрові ініціативи (розвиток цифрових навичок, електронна комерція, цифрова інфраструктура та електронне управління), зелені ініціативи, фінансові інструменти (місцеві програми мікрокредитування, гроші кошти для інвестування в стартапи та інноваційні проекти). Територіальні громади виступають справжнім двигуном розвитку економіки України. Їхня активна роль у створенні сприятливих умов для бізнесу, розвитку інфраструктури та залученні інвестицій сприяє зміцненню економічної незалежності та свободи країни.

Умови воєнного стану створюють складні виклики для територіальних громад, але водночас відкривають можливості для їх активного розвитку та просування економічної незалежності та свободи. Належне управління кризовими ситуаціями, розвиток економічного потенціалу та залучення громадськості є важливими факторами успіху в досягненні цих цілей.

Висновки до третього розділу

Виявилось, що Україна має величезний, але все ще маловикористаний потенціал ТГ у деяких громадах столичного регіону в окремих секторах економіки, регіональній та місцевій економіці, малих і середніх підприємствах. Накопичений світовим досвідом багатий і різноманітний концептуальний підхід, форми, методи та конкретні механізми ТГ можуть бути використані для вирішення багатьох складних завдань сучасної економічної політики. Різноманітні форми партнерства забезпечать ефективні рішення щодо реформування сфери природних монополій та розширення практики угод про розподіл продукції, сприятимуть швидшому вирішенню проблем удосконалення промислової та соціальної інфраструктури, забезпечать серйозні прориви у сферах промислової та соціальної інфраструктури. Комунальне господарство.

Умови воєнного стану вимагають від територіальних громад України розробки та впровадження стратегій економічного опору задля зміцнення незалежності країни. Забезпечення стабільності та сталого розвитку в умовах конфлікту вимагає активного розвитку економічного потенціалу територіальних громад.

Одним із ключових елементів є розвиток стійкої економіки, яка забезпечує стабільність та адаптацію до непередбачених обставин. Це розширення спектру економічної діяльності, розвиток місцевих підприємств, залучення інвестицій та створення сприятливих умов для підприємництва. Територіальні громади мають активно працювати над розвитком соціальної інфраструктури, сфери освіти, охорони здоров'я та культури для надання населенню необхідних послуг та підтримки в умовах військового конфлікту. Це сприятиме покращенню якості життя місцевого населення і підтримання його духовного благополуччя.

Крім того, важливо забезпечити розумне управління фінансовими ресурсами та бюджетами територіальних громад. Ефективне використання фінансових коштів, протидія корупції та створення прозорих механізмів

фінансового контролю сприятимуть посиленню фінансової стабільності та стійкості місцевих бюджетів.

Зміцнення незалежності України в умовах воєнного стану вимагає мобілізації та взаємодії всіх рівнів влади, громадських організацій та громадян. Лише спільними зусиллями створення ефективних стратегій економічного опору та розвитку місцевих громад може забезпечити сталість, поступ і зміцнення незалежності України.

Велику роль у зміцненні незалежності України в умовах воєнного стану відіграли територіальні громади. Розвиток територіальних громад може забезпечити економічний опір і сприяти зміцненню політичної стабільності країни. Тому для успішного розвитку громад у районах воєнного стану необхідно забезпечити їм відповідне фінансування та підтримку з боку держави. Загалом розвиток територіальних громад в умовах воєнного стану може стати важливим кроком до зміцнення незалежності України та забезпечення сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

1. Інвестиційний потенціал є структурною складовою економічного потенціалу території, сприяє зростанню інших складових економічного потенціалу. Інвестиційний потенціал – це складний економічний термін, який описує взаємодію між учасниками інвестиційного процесу щодо інвестицій. Його появу пояснюють дедалі більшою нестачею інвестиційних коштів і зростаючою важливістю якості ресурсів над їх кількістю.

Вивчивши та задокументувавши різні підходи до визначення категорії «інвестиційний потенціал», важливо визнати, що деякі автори вважають це ресурсом, окремою складовою потенційного доходу або набором ресурсів. Інші акцентують увагу на території як на засобі прояву потенціалу та можливостей регіону в економіці. Розрізняють чотири основні підходи до класифікації інвестиційного потенціалу: ресурсний, системно-структурний, відтворювальний та ефективний.

Інвестиційний потенціал є структурним елементом економічного потенціалу території, він забезпечує зростання інших елементів економічного потенціалу. Інвестиційний потенціал – складна економічна категорія, що характеризує взаємодію суб'єктів інвестиційного процесу щодо здійснення інвестування. Її поява викликана зростанням дефіциту інвестиційних коштів, а також зростанням пріоритету якості інвестиційних ресурсів над їх кількістю.

2. Типологія територіальної громади, проведена в роботі, дозволила виявити найбільш поширений їх поділ на: великі, середні та малі. Особливістю економічного становища територіальних громад є те, що більшість із них були створені на основі одного-двох підприємств, що мають вузьку направленість та спеціалізацію.

Від роботи підприємств повністю залежить економічний стан місцевого населення. Спад виробництва, дестабілізація соціально-економічного та фінансового стану послабили економічну базу та призвели до зникнення виробничих потужностей, звуження спектру послуг, що надаються у межах

малих територіальної громади. Вирішити зазначені проблеми можна за допомогою нарощення інвестиційного потенціалу малих територіальної громади.

3. Відтворенню потенційних інвестицій сприяє сукупність кількох факторів. Складові формування включають створення природного ресурсу та потенційну робочу силу місцевої громади, а також сукупність факторів, що впливає на інвестиційний клімат у місцевій громаді. Факторами, залученими до розподілу, є популярність різних економічних секторів, прибутковість різних видів бізнесу та поточні стратегії національного та регіонального інвестування. Фактори використання включають інституційну, фінансову, творчу, соціальну та екологічну складові, які разом складають інфраструктуру інвестування територіальної громади.

4. Аналіз інвестиційного потенціалу Бучанської ТГ проведений за допомогою методу SWOT-аналізу, який ґрунтується на виявленні сильних та слабких сторін інвестиційного потенціалу, а також прогнозуванні можливостей та загроз його нарощення. Проведений аналіз дозволив виявити, що з врахуванням сильних сторін, а саме: вдалого географічного розташування, багатой історичної, релігійної та архітектурної спадщини, наявності вищих навчальних закладів, а, отже, молоді в територіальної громади і, а також те, що є дешевша робоча сила, аніж в сусідніх країнах, та те, досвід співпраці міської ради інвесторами і наявна ділянка під інвестиційну забудову (промисловий парк), то комплексно такі фактори можуть значно підвищити можливості даної території у сфері туризму, залучення інвесторів, і як результат – створення нових робочих місць та наповнення доходної частини бюджету територіальної громади.

5. Детальний аналіз організаційно-функціонального механізму нарощення інвестиційного потенціалу Бучанської ТГ дозволив виявити ряд недоліків: функції залучення інвестицій в економіку територіальної громади закріплені за двома відділами: відділом економічного розвитку, інвестицій та

комунальної власності та відділом муніципального розвитку, інновацій та енергоефективності; у назві досліджуваних відділів дублюються терміни, оскільки «економічний розвиток» є одним із складових елементів «місцевого розвитку»; функції залучення інвестицій та впровадження інновацій розділені між двома відділами, що є не зовсім правильно, оскільки інвестиції та інновації тісно пов'язані між собою; у положенні про відділ економічного розвитку, інвестицій та комунальної власності за відділом закріплено дуже мало функцій, які б сприяли залученню інвестицій в економіку територіальної громади .

б. Оцінка економічного механізму нарощення інвестиційного потенціалу територіальної громади дозволила виявити, що він формується і діє на двох рівнях: на макрорівні, шляхом цілеспрямованої діяльності територіальної громади стосовно регулювання залучення інвестицій, та на регіональному рівні, у процесі конкретної співпраці місцевих господарських одиниць з потенційними інвесторами. Але на даний час місцеві органи влади мають мало реальних економічних механізмів впливу на інвестиційну діяльність, оскільки дієві механізми економічного характеру запроваджуються лише на загальнодержавному рівні.

Накопичене світовим досвідом багате розмаїття концептуальних підходів, форм, методів і конкретних механізмів ТГ цілком може бути використано при вирішенні ряду важливих завдань сучасної економічної політики. Різноманітні форми партнерства забезпечать ефективні рішення в області реформування природних монополій, розширення практики угод про розподіл продукції, допоможуть швидше вирішити проблеми поліпшення виробничої і соціальної інфраструктури, забезпечити серйозний прорив у сфері комунального господарства.

Умови воєнного стану вимагають від територіальних громад України розробки та впровадження стратегій економічного опору задля зміцнення незалежності країни. Забезпечення стабільності та сталого розвитку в умовах

конфлікту вимагає активного розвитку економічного потенціалу територіальних громад.

Одним із ключових елементів є розвиток стійкої економіки, яка забезпечує стабільність та адаптацію до непередбачених обставин. Це розширення спектру економічної діяльності, розвиток місцевих підприємств, залучення інвестицій та створення сприятливих умов для підприємництва. Територіальні громади мають активно працювати над розвитком соціальної інфраструктури, сфери освіти, охорони здоров'я та культури для надання населенню необхідних послуг та підтримки в умовах військового конфлікту. Це сприятиме покращенню якості життя місцевого населення і підтримання його духовного благополуччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аверкина М.Ф. Формування критеріїв забезпечення стійкого розвитку територіальної громади а за закономірністю еквіфінальності. Бізнес Інформ. 2013. № 4. С. 97-101.
2. Білюк І.Л. Реклама територіальної громади у сучасному комунікативному просторі. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2014. № 48. С. 153-159.
3. Богачов С. Перспективи розвитку територіальної громади ознавства як системи знань. Територіальної громади о, регіон, держава: економіко- правові проблеми територіальної громади ознавства : V міжнар. наук.- практ. конф., січень 2008 р. : тези доп. Схід. Спецвип. 2008. № 1 (85). С. 8-10.
4. Буднікевич І., Антохова І. Роль специфічних елементів комплексу маркетингу у формуванні та реалізації сучасних концепцій розвитку територіальної громади а. Схід. Економічні науки. 2013. № 6 (126). С. 33-39.
5. Бутко М. П., Бутко І. М., Дітковська М. Ю. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник / за заг. ред. М. П. Бутка. - К. : Центр учбової літератури, 2018. - 480 с
6. Вакулич М. М. Управління інвестиційним кліматом в економіці Територіальної громади : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.03 / ПВНЗ «Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля». Дніпропетровськ, 2014. 20 с.
7. Вівчар О. І., Гевко В. Л. Комплексне оцінювання та механізми зміцнення фінансової безпеки системи підприємницьких структур: інформаційно- аналітичний підхід. Актуальн. проблеми правозн. 2020. Вип. 1 (21). С. 58-64.
8. Герзанич В. М., Черленяк І. І., Бондаренко В. М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=904>. Гордієнко В. П. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія. Науковий вісник ХДУ. 2014. Вип. 7. Ч. 4. С. 68-71.

9. Гуренко А. В. Методологічні засади соціально-економічного розвитку малих територіальної громади . Економіка і суспільство. 2016. № 6. С. 256- 260.
10. Державні будівельні норми Територіальної громади / Держбуд Територіальної громади.
К.:2020.URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0007509-05>
11. Дхерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку : навч. посіб. / В. Мамонова, Н. Балдич, Н. Гринчук та ін. К. : Центр громадської експертизи, Проект. Місцевий економічний розвиток територіальної громади Територіальної громади, 2013. 176 с.
12. Свєєва О.О. Розробка організаційно-економічного механізму ефективної реалізації інноваційного розвитку великого територіальної громади а. Бізнес Інформ. 2013. № 5. С. 119-123.
13. Інвестиції, ризик, прогноз / Я.І. Слейко, О.І. Слейко, К.С. Раєвський. Львів: ЛІБС, 2000. 176 с.
14. Інвестиційно-інноваційний розвиток регіонів Українського Причорномор'я : монографія / Б. В. Буркинський та ін. ; за наук. ред. Б. В. Буркинського. Одеса : ППРЕЕД НАНУ, 2016. 526 с.
15. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / П. П. Микитюк, Ж. Л. Крисько, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, С. М. Скочиляс. Тернопіль : Принтер Інформ, 2015. 224 с.
16. Іщук С.О., Кулініч Т.В. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості областей західного регіону Територіальної громади // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : зб. наук. праць. Львів, 2011. № 698. С. 50-60.
17. Ключник Л. В. Інвестиційний потенціал регіону: теоретичні аспекти та оцінка : зб. наук. пр. ЛНТУ. Серія «Регіональна економіка». 2011. Вип.8(31). Ч. 1. С. 150-161.
18. Кобушко Я. В. Екологічні обмеження відтворення інвестиційного потенціалу регіону. Актуальні проблеми розвитку соціально-економічних

систем : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених, 18-19 квітня 2011 р., м. Бердянськ. Донецьк : Видавництво «Донбас», 2011. Т. 2. С. 122-123.

19. Кобушко Я.В. Еколого-економічна оцінка відтворення інвестиційного потенціалу регіону: дис. ... канд. екон. наук. Суми, 2012. 237 с.

20. Кукош М. С. Інституційні основи формування інвестиційного потенціалу регіону. Економічні інновації : зб. наук. пр. 2017. Вип. 63. С. 110-115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecinn_2017_63_17.

21. Кукош М. С. Концепція формування інвестиційного потенціалу регіону. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип.19(2). С. 66-70.

22. Кукош М. С. Оцінка інвестиційного потенціалу регіону з позиції районів з використанням методу багатомірного шкалування. Інтелект ХХІ : наук. екон. хурн. 2018. № 2. С. 144-150.

23. Кутідзе Л. С. Стратегічне планування розвитку територій : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗЦППКК, 2013. 42 с.

24. Кирич Н. Б. Інноваційно-технологічне реформування промислових підприємств - основа підвищення конкурентоспроможності (європейські акценти) / Н. Б. Кирич, Б. М. Андрушків, О. Б. Погайдак // Держава та регіони. - 2014. - № 2 (77). - С. 4-13. - (Серія : Економіка та підприємництво).

25. Кирич Н. Б. Особливості використання державних важелів управління інноватикою суб'єктів господарювання як інструментом підвищення їхньої конкурентоспроможності. (Європейські акценти) / Н. Б. Кирич, Б. М. Андрушків, О. Б. Погайдак // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. - 2015. - Вип. 2 (49). - С.134-143.

26. Лагодієнко В. В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. Бізнес-навігатор. 2013. № 2. С. 178-182.

27. Лайко О. І. Трансформаційні процеси в інвестиційній системі

економіки Територіальної громади : монографія. О. : ІПРЕЕД НАН Територіальної громади, 2014. 460 с.

28. Луніна В. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «територіальної громади о» та його типології стосовно Територіальної громади. Прометей. 2013. № 1. С. 68-74. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prom_2013_1_13.

29. Мадієвська О.В. Територіальної громади о з великої літери. Вісник КНУТД (Київського національного університету технологій та дизайну). 2012. № 3. С. 124-129.

30. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підруч. К.: Центр учбов. літератури, 2012. 472 с.

31. Медвідь В. Ю. Система стратегічного планування розвитку регіонів як умова дієвого економічного регулювання регіонального розвитку. Економіка регіону. 2014. № 2. С. 51–55.

32. Мельник, А. Ф. Державне та регіональне управління : навч. посібник / А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, О. П. Дудкіна. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 452с.

33. Мельник, А. Ф. Механізм активізації регіонального розвитку в контексті українського виміру. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах: монографія / за наук.ред. д.е.н., проф.. А. І. Крисоватого та д.е.н., проф.. С. В. Савельєва. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 388 с.

34. Микитюк П. П. Основні критерії оцінки ефективності інвестиційно-інноваційних проєктів. Економічний простір. 2013. № 71. С. 125-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2013_71_15.

35. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. П. Микитюк. - К. : Центр навч. літ., 2007. - 400 с.

36. Микитюк П. П. Управління проєктами : підручник. [для студ. вищ. навч. закл.] Тернопіль : Універ. думка, 2021. - 416 с.

37. Мілашовська О.І., Ільтьо Т. І. Проблеми та перспективи становлення брендингу малих територіальної громади Територіальної громади. Інноваційна економіка. 2013. № 6 (44). С. 16-18.

38. Мірошніченко П.І. Методичні підходи до оцінки інвестиційного

потенціалу регіону: аналіз і перспективи застосування. Бізнес Інформ. 2012. № 2. С. 44-49.

39. Монастирський Г.Л. Економіко-правове забезпечення адміністративно- територіальної реформи в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президентові Територіальної громади. 2013.№ 1. С. 147-154.

40. Монастирський Г. Л., Борисяк О. В. Екологічні та енергоефективні підходи до забезпечення інноваційного розвитку муніципальної транспортної логістики. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. Вип. 4. С. 7-18

41. Міністерство економіки Територіальної громади. Офіц. веб-сайт. - URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

42. Покатаєва К. П. Теоретичні аспекти визначення категорії «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість». Комунальне господарство територіальної громади : наук.-техн. зб. 2017. Вип. 75. С. 262-268. URL: <http://www.eprints.ksame.kharkov.ua>.

43. Про генеральну схему планування території Територіальної громади: Закон Територіальної громади від 18.11.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14>

44. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих територіальної громади : Закон Територіальної громади від 4 березня 2004 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1580-15>

45. Про інвестиційну діяльність: Закон Територіальної громади від 18.09.91. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

46. Рєзніков В.В. Організаційні та структурні складові механізму державного регулювання процесів економічної інтеграції територіальної громади Територіальної громади : монографія; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ, 2014. 195 с.

47. Родченко В. Б. Міські комплекси Територіальної громади: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку : моногр.,

НАН Територіальної громади, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 2012. 404 с.

48. Савлук О. В. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі інституціонального регулювання. Вісник Хмельницького національного університету. 2012. № 2. С. 256–262.

49. Саніна О., Пирч М. Процес розроблення та реалізації стратегії бренду малого територіальної громади а. Маркетинг в Україні. 2014. № 5 (86). С. 29-37.

50. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика : монографія. О. : Атлант, 2015. 365 с.

51. Ткачик Ф.П. Інвестиційний потенціал регіону: сутність, компоненти та перспективи розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/13_117095.doc.htm.

52. Уманець Т. В., Шаталова Л. С. Передумови формування механізму забезпечення економічної самодостатності регіону. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 92-96.

53. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, С. І. Бородін, Н. Т. Гончарук та ін. ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

57. Чаргазія Т. З. Система моніторингу інвестиційної активності територіальної громади а URL : <http://soskin.info/ea/2011/9-10/201120.html>

56. Шкіренко В.В. Методичні підходи до попереднього аналізу економічної ефективності проектів на передінвестиційному етапі. Інвестиції: практика та досвід. К.: ТОВ «ДКС ЦЕНТР», 2017. №17. С. 44-48.

58. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент : навчальний посібник. Тернопіль : «Крок», 2017. 351 с.

59. Mykytyuk P. P., Kotys N. V., Mykytyuk Yu. I. Methodical approaches to the analysis of the effectiveness of fixed assets of construction organizations on the basis of economic-mathematical modeling. Revista ESPACIOS. 2020. Vol. 41 (Nº 05).

URL: <https://www.revistaespacios.com/a20v41n05/20410504.html>

60. Mykytyuk P, Natalia Selivanova, Valentyna Borkovska, Nataliia Holiachuk, Mykhailo Huz, Oleksandr Zaitsev. Improving Accounting and Management of Settlements with Foreign Suppliers in the Context of Global Digitalization on the Example of Agricultural Enterprise. *Journal of Agriculture and Crops*, Volume 8, Number 3, July 2022. URL: [https://arpgweb.com/pdf-files/jac8\(3\)152-163.pdf](https://arpgweb.com/pdf-files/jac8(3)152-163.pdf)

61. Mykytyuk P., Semenets-Orlova I., Blishchuk K., Skoryk H., Pidlisna T., Trebyk L. Outsourcing as a tool of strategic planning in public administration. *Studies of Applied Economics*. 2021. Vol.39, No 3. URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4718/0>